

Schweizerisches Zentrum für Islam und Gesellschaft

**Entegrasyon ve
toplumsal birliktelik**

Müslüman rehberlere
kılavuz

SZIG-Papers 15

İçindekiler

Entegrasyon ve toplumsal birliktelik: Müslüman rehberlere kılavuz

Giriş	4
1. Entegrasyon	6
2. İlişki ağı oluşturma	10
3. Hukuki temeller	14
4. Sosyal hizmetler	18
5. Okul ve eğitim	22
6. Yaşlılık ve kuşak değişimi	26
7. Toplumsal cinsiyet çeşitliliği ve eşitlik	30
8. Radikalleşmek ve önleyici tedbirler	34
9. Ayrımcılık	38
Terimler sözlüğü	42
Faydalı adresler	46

Yayın Künye

SZIG-Papers ve İsviçre İslam ve Toplum Merkezi'nin (SZIG) diğer yayınları, SZIG'in internet sitesinde erişime açıktır: www.unifr.ch/szig

© 2026, SZIG
Universität Freiburg
Rue du Criblet 13
1700 Freiburg
szig@unifr.ch

Yazarlar: Nadire Mustafi, Sébastien Dupuis, Andreas Tunger-Zanetti, Hansjörg Schmid
SZIG, Freiburg Üniversitesi
Grafik: Stephanie Brügger, Unicom, Freiburg Üniversitesi
Çeviri: Yıldız Güngöreni

DOI: <https://doi.org/10.51363/unifr.szigp.2015.15t>
ISSN: 2571-9564 (print)
ISSN: 2571-9572 (online)

Yayını destekleyen kuruluşlar:

 Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Staatssekretariat für Migration SEM

Fachstelle für Rassismusbekämpfung FRB

**Stiftung
Dialog**
zwischen Kirchen,
Religionen und Kulturen

Paul Schiller Stiftung

Bu eser, Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 Uluslararası Lisansı (CC BY-NC) kapsamında yayınlanmıştır: <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0>

Giriş

Bu kılavuz, ortaklaşa hayata geçirilen bir çalışmadır. «İmamların ilişki ağı – entegrasyon ve toplumsal katılım» konulu proje çerçevesinde ortaya çıkmıştır. Proje, İsviçre İslam ve Toplum Merkezi (SZIG), Ulusal Müslüman Çatı Örgütü, İsviçre İslami Çatı Örgütü Federasyonu (FIDS)’nin organize ettiği beş ağ buluşmasından meydana gelmiştir. Ağ buluşmalarının organizasyonu için farklı dillerdeki ve kantonlardaki çatı örgütleri ile İsviçre İslami Çatı Örgütü Federasyonu (FIDS) temasa geçmiştir. Bazı katılımcılar ve sahada aktif olan aktörler bu kılavuz için deneyimlerini paylaşmış veya hazırlık aşamasında konu bölümlerine yorumda bulunmuştur. SZIG’nin proje ekibi tüm katılımcılara teşekkürünü sunmaktadır.

Bu kılavuz, resmî belgelerde Müslüman rehber olarak adlandırılan kişilere yönelik hazırlanmıştır. Müslüman rehber ile kast edilen **imamlar** ve Müslüman cemaatlerde görev alan din hocaları, gençlik ve kadın grup yöneticileri, kurul üyeleri ve sorumlu olan kişilerdir. Bu aktörlerle birlikte çalışan devlet kurumları ve **sivil toplum** üyelerini de bu kılavuzu okumaya davet ediyoruz. Bu kılavuz, farklı konularla yeni ilgilenmeye başlayan kişiler dikkate alınarak hazırlanmıştır. Kılavuz aynı zamanda, detaylı arka plan bilgilerine ve daha fazla okuma materyaline yönlendiriyor.

Farz edelim imam veya ilahiyatçısınız ve İsviçre’deki bir Müslüman cemaatinde göreve yeni başladınız. Veya devlet okulunda, camide din dersi vereceksiniz. Müslüman cemaat üyesi olarak toplumsal katkıda bulunmak istiyorsunuz. Sorumluluk isteyen bu görevler için bilgi ve beceriye sahipsiniz.

Ancak bu görevlerden beklentiler yüksek. Cemaat üyeleri sizden farklı beklenti içinde: kimileri sizin cemaate namaz kıldırmanızı bekliyor, kimi ise İslami kaynakları İsviçre’ye uyarlayarak yorumlamanızı bekliyor. Gençler sizin onlara cesaret vermenizi ve etkinlikler organize etmenizi bekliyor olabilir. Yaşlı üyeler zor durumlarda manevi rehberliğe ihtiyaç duyabilir.

Cemaatin dışında ise Müslüman rehber ve sorumlulardan beklenenler: Okullar sizinle İslam dini ile ilgili konularda temasa geçebilir. Okul müdürü veya okul sosyal hizmet uzmanı öğrenciler arasındaki çatışmalarla ilgili sizinle irtibat kurabilir. Mahalle’de bulunan dernek, hayata geçireceği yerel bir proje için sizinle iş birliği yapmak isteyebilir. **Ekümenik** kilise cemaati mültecilere rehberlik konusunda iş birliği yapmak isteyebilir. Dünyada meydana gelen

olaylarla ilgili olarak Müslümanların sesini duyurmak isteyen medya kuruluşları olabilir. Veya ihtiyaç hasıl olduğunda, devlet kurumları kiminle çalıştıklarını bilmek isteyebilirler.

Tüm bu beklentilere cevap verebilmek için «Süpermen» veya «Süperkadın» olmak gerekir. Bunu hiç kimse başaramaz. Ancak bazı durumlarda bir kaç net bilgiyle veya doğru bir adresle zorlukları aşabilir, doğru adres ve kaynaklar çoğaldıkça da verimli bir ağ kurabilirsiniz.

Bu kılavuz işte tam da bunun gibi yönlendirmeler hakkında bilgi vermeyi amaçlamakta; İsviçre’deki göreviniz gereği yapmanız gerekenler konusunda yönünüzü bulmanıza yardımcı olacak pratik bilgiler vermeyi istemektedir.

Tek tek bölümlerdeki bilgilerden faydalanabilirsiniz. Birden fazla bölüm okuduysanız, bazı bilgiler size tanıdık gelebilir. Devlet kurumunda görevli veya gayrimüslim bir cemaatin üyesiyseniz, bu kılavuz sayesinde hem Müslüman rehberler hem de sizin için olabilecek zorlukları ve imkanları görebilme şansına sahip olabilirsiniz.

Bu kılavuzu hazırlayan bizler, yönlendirmelerin ve fikirlerin işinizi kolaylaştıracağı ve kişisel katkıda bulunacağınızı ümit ediyoruz. Böylelikle tüm toplum ve Müslüman topluluklar uyum içinde birlikte yaşayabiliriz – bu hepimizin yararına olacaktır.

Not: Kırmızı noktalarla altı çizili terimlerin anlamı ‘Terimler Sözlüğü’nde’ tarif edilmiştir. Kılavuzun çevrimiçi sürümünde terimin üzerine tıklayınız.

1. Entegrasyon

İsviçre’de yaşayan herkes, burada ikamet ettikleri süre farketmeksizin, aynı görevle karşı karşıyadır: hareketlilik, göç ve farklı kültürden etkilenmiş bir çevrede yönünü bulmak ve kendini entegre etmek.

Bu durum Müslüman toplumlar için de geçerlidir. Yeni gelmiş insanları dostça karşılar, onlara kurum ve okul görüşmelerinde refakat eder; yetişkinlere dil kursu ve öğrencilere ders verir; iltica talebinde bulunanlara destek vs. verirler.

Bu ve benzer hizmetlerle devletin de önemsedığı entegrasyon politikalarına hizmet ederler. Entegrasyon böylelikle günlük hayatta, okulda, iş yerinde, **mağazalarda** gerçekleşir. Tüm aktörler faaliyetlerini koordine ederse entegrasyon başarılı olur.

Önemli unsurlar

İsviçre yasaması, entegrasyonu tüm toplumu ilgilendiren, karşılıklı bir proses olarak görür. Hedef, insanları entegrasyon sürecinde desteklemek amacıyla gerek sosyal çevre ve eğitim sisteminde ve gerekse de işgücü piyasasında yapı oluşturmak ve mevcut yapıları güçlendirmekten oluşur.

Federal hükümet, kantonlar ve ilçeler bu amaca ulaşmak için birlikte çalışır ve somut önlemleri, örneğin kanton düzeyindeki entegrasyon programlarını finanse ederler.

Burada entegrasyon birimleri merkezi bir aktör olarak karşımıza çıkar: her kantonda ve birçok ilde bu birimler mevcuttur. Bu entegrasyon birimleri, entegrasyon konusunda desteğe ihtiyaç duyan göçmenlerin başvurabilecekleri en önemli danışmanlık merkezi konumundadır. Göçten Sorumlu Devlet Sekreterliği (SEM) federal düzeyde entegrasyon politikalarını koordine eder ve bir çok programın mali temelini sağlar.

Kantonlar ve ilçeler programları hayata geçirir ve gerekli olduğu taktirde yerel çerçeveye uyarlar. Bu sebeple uygulanan programlar kanton ve ilçelere göre farklılık gösterebilir. Entegrasyon birimleri, cami dernekleri, göç kuruluşları ve sosyal ortaklar gibi sivil kuruluşlarıyla da işbirliği içindedir. Girişimci bireyler de uzman birim ve kuruluşlarla iş birliği yaparak büyük katkı sağlayabilirler.

Entegrasyon birimleri dil kursları, eğitim ve istihdam programları ve İsviçre’ye yeni gelmiş insanlara ön bilgi sağlama noktasında destek sunar. Entegrasyon birimleri sonraki aşamada kanton veya ilçe düzeyindeki birimlerle şartları netleştirir: Kişi hangi ön bilgiye, deneyime ve niteliğe sahip? Hangi kaynaklardan faydalanabilir? Bu temel ile kişiye özel perspektif geliştirilir ve sonraki adımlar netleştirilir.

Dzemile Fetaji – Köprü kurucu

Dzemile Fetaji, Weinfelden’de girişimci bir entegrasyon danışmanıdır ve kişisel göç deneyimlerini başkaları için somut bir çabaya çevirmenin bir örneğini teşkil eder.

Kendisi 2017 yılından beri yeni gelen göçmenlerle tanışmak için ilk görüşmeleri yapar, tercüme ve danışmanlık hizmeti verir. İnsanlarla doğrudan kurduğu teması çok önemseyen Dzemile Fetaji şöyle der: «Ben kendimi köprü kurucu olarak görüyorum – insanların burada yolunu bulmalarına yardımcı olmak istiyorum.»

İsviçre’de yetişmiş olan Dzemile Fetaji, genç yaşlarda göç etmeye karar vermiş ve 10 yılı aşkın bir süre boyunca Kuzey Makedonya’da yaşadktan ve çalıştıktan sonra eşiyle İsviçre’ye geri dönmüştür. Durum zordu. Ülke de konuşulan dili biliyor olmasına rağmen, kendisini sık sık yönünü kaybetmiş biri gibi hissediyordu. Yaşadığı bu deneyim kendisini başkalarına aktif olarak rehberlik yapmaya motive etti. «İdari yapının nasıl işlediğini öğrenmek ve anlamak zorundasınız», diyor Dzemile Fetaji. Bir yandan Belediye yönetiminde çalışıyor, diğer yandan ise iltica kampında görev alıyor ve psikolojik sağlık, beslenme ve başka önemli konularda erişimi kolay danışmanlık hizmeti veriyor.

Çalışmalarının merkez noktası cami cemaatleri ile yaptığı iş birliğidir. Dini mekanların entegrasyon hizmetleri için kullanılması bakımından büyük potansiyel taşıdığını görüyor: «İnsanların bir bölümü camilerde – onlara orada ulaşmamız gerekiyor.» **İmamların** entegrasyon çalışmalarına dahil edilmeleri ve dil sıkıntısının kaldırılması gerekiyor. Dzemile Fetaji, entegrasyonun anlayış, girişimcilik ve pratik odaklı destek ile başarılı olacağını kanıtlıyor.

Dzemile Fetaji'nin girişimciliği, başkalarına kapıları açan ve insanların başarılı şekilde topluma katılmalarına yardımcı olan kişilerin ne kadar önemli olduğunu gösteriyor.

Birçok alanda kanton düzeyinde entegrasyon programları mevcuttur:

- Ön bilgi, entegrasyon ihtiyacının belirlenmesi ve danışma
- Dil desteği
- Tercümanlık
- Erken çocuklukta destek
- Eğitim ve istihdam piyasasına uyumluluk için destek
- Birlikte yaşama ve katılım
- Çeşitliliğe yaklaşım
- Ayrımcılıktan korunma

Bazı alanlarda Müslüman dernekler de faaliyet göstermektedir. Örneğin dil kursu, tercümanlık konusunda yardım, kültürler arası tercümanlık, dinler arası diyaloga katılım ve ayrımcılık durumunda destek konularında. İşveren ve eğitim kurumları entegrasyon birimleriyle birlikte çalışır.

Göçmenlere verilen dil kursu, staj veya meslek geliştirme kursları onların istihdam piyasasında veya eğitim sisteminde yönünü bulmalarına yardımcı olur.

Öneriler ve uyarılar

- Yaşadığınız kanton veya ilçedeki imkanlar hakkında [integrationsagenda.ch](https://www.integrationsagenda.ch) isimli websayfasından «Fachstellen» bölümüne tıklayıp bilgi edinebilirsiniz. Entegrasyon birimleri doğrudan yardım sunmakla beraber sizin talebinize hangi kurumun cevap verebileceğini bildirir. Örneğin yabancı diplomaların tanınması konusunda veya hukuksal sorularınızla ilgili olarak size yol gösterilir.
- İsviçre'ye yeni gelmiş cemaat üyelerinin entegrasyon konularında olabilecek soruları hakkında düşünün. Kanton veya ilçenizdeki entegrasyon birimiyle irtibata geçin ve hangi birimin bu durumlarda yetkili olduğunu veya ne şekilde sivil toplum desteği verildiğini öğrenin.
- Bölgenizdeki [kılış](#) cemaatleri ve sivil toplum örgütleri ile fikir alışverişinde bulunun: herkesi, yani sadece Müslümanları ilgilendirmeyen hangi ko-

nularda ortak proje hayata geçirilebilir? Proje fikriniz var ise entegrasyon biriminden devletin bu projeyi mali olarak destekleme imkânı hakkında bilgi alınız.

Daha fazla bilgi

kip-pic.ch: Göçten Sorumlu Devlet Sekreterliği'nin (SEM) ve kantonların web sayfası. Bu sayfada kanton düzeyindeki entegrasyon programları (KIP) hakkında bilgi edinebilirsiniz: birçok kanton web sayfalarında entegrasyon faaliyetleri hakkında detaylı bilgi vermektedir. Örnek olarak Zürih kantonunu vermek istiyoruz: zh.ch/integration

sem.admin.ch: Göçten Sorumlu Devlet Sekreterliği (SEM)'nin web sayfasında İsviçre'nin göç ve entegrasyon politikaları hakkında kapsamlı bilgi mevcut fluechtlingshilfe.ch: İsviçre Mülteci Yardımı Kurumu SFH'nin web sayfasında mülteciler ve iltica talep edenlere sağlanan destek ve entegrasyonun yasal yönleri hakkında bilgi mevcut

terra-cognita.ch: Terra cognita dergisi: İsviçre Göç Komisyonu tarafından yayımlanan, farklı konularla entegrasyon ve göç temasını ele alan dergi

Bkz. ekteki 1, 3 ve 6 sayıları.

2. İlişki ağı oluşturma

Hem kendi menfaati hem de topluma orta ve kısa vadede fayda sağlayacak bilinçli ilişkiler kuran Müslüman topluluğu, ilişki ağı oluşturma konusu ile karşı karşıya kalacaktır. Bu anlamda cami, mahalle merkezleri veya kilise cemaat evleri gibi önemli bir rol alır. İnsanların temas kurduğu, bilgi ve fikir teatisinde bulunduğu ve yeni fikirlerin üretildiği bir buluşma yeridir camiler. Bu nedenle ilişkileri sistematik olarak sürdürmekte fayda olacaktır.

Müslüman organizasyonlarındaki yetkililer, bağlı bulundukları çatı örgütleri, İmam kurulları veya uzman komisyonlarda ilişki ağı kurmanın avantajlarını gördükleri için istikrarlı şekilde ilişki ağı kurmanın sağlamış olduğu imkanların bilincindedirler. Benzer kurullar, kendi dinimizin dışında da, farklı alanlarda mevcuttur. Kurulun şekli ve amacına bağlı olarak devlet kurumları, okullar, sivil toplum örgütleri, polislin köprü kurucuları veya kiliseler bu kurullara katılım sağlar.

İş birliği şekilleri de birbirinden çok farklı: bazı gruplar nadiren bilgi paylaşımında bulunur. «Yuvarlak masa» diye tabir edilen platformlarda düzenli bilgi alışverişi, zaman zaman ise tekrarlanan etkinliklerde çalışma birlikleri kurulur. Çıkar grupları somut talepler için uzun vadeli bir araya gelir. Proje grupları somut bir projenin gerçekleşmesine konsantre olur. Mail yolu ile gönderilen bültenler ve dijital iletişim biçimleri ilişki ağı kurmak için önem taşır.

Önemli unsurlar

İsviçre'nin dar alanlı ve az hiyerarşik bir yapıya sahip olmasından ötürü, insanların birbirini tanıması uzun sürmez ve farklı rollerde insanlarla tekrar karşılaşsınız. Bu durum, ilişki ağı kurmak ve geliştirmek için uygun şartlar yaratır. Hem entegrasyonu kolaylaştırır hem de farklı kültürler ve cemaatlerin bir arada yaşamasına katkı sağlar. İlişki ağı içindeki fikir alışverişi sayesinde katılımcıların kendi isteklerini erken bir safhada diğerlerinin istekleri ile kıyaslamasına ve hedef odaklı davranmasına imkân tanır. Müslüman cemaatler ve bireyler çok yönlü imkânlarla sağlam bir ilişki ağı kurma olanağına sahip olurlar.

İçeriğin her zaman dini konular olması gerekmez. Herkesin menfaatine olan, farklı alanlarda uygun çözümlerden bahsedilir. Girişimci kişiliği ile aktif olarak iş birliği yapmak isteyen herkese kapılar açıktır.

Müslüman örgütler sık sık kültürlerarası ve dinler arası diyaloga katılır. Bu diyalog bazen kanton düzeyindeki bir uzman birim tarafından, ilçe düzeyinde

ise Katolik veya reform kilisesi tarafından organize edilir. Bu uzman birimlerin kadrosunda ücretli çalışan ve bu alanda deneyimli personel bulunur. Eşit haklara dayalı katılımı desteklemek için diğer dini topluluk üyelerinin de gelecekte daha sık sorumluluk üstlenmeleri arzu edilir.

Sosyal, etnik ve dini gruplarla iş birliği yapmak için semtinizde veya mahallenizde fırsatlar çıkabilir. Her yıl düzenlenen mahalle bayramları, çocuk parkı açılışı veya sokakların yeşillendirilmesi gibi etkinliklerde dinler arası çalıştay,

Başkalarına doğru atım atmak– dinlemek – kendinden bahsetmek

Muhammed Bilgi, Heerbrugg'ta imam olarak görev almaya başladığı günleri severek anıyor. Cami cemaatinin yakınındaki kurum ve farklı örgütlere doğru aktif olarak atım atmasının önemini vurguluyor.

Türkiye'de yetişen Muhammed Bilgi, Rheintal'deki görevine başlarken Almanca diline hakimmiş. İsviçre'ye geldikten 1 hafta sonra, ilk etapta cemaat üyelerini tanıması için cami cemaatinde kermes organize eden Muhammed Bilgi, akabinde esnafı tek tek ziyaret etmiştir – bu kendisine ikamet ettiği ilçenin işleyişi hakkında bilgi sahibi olması için iyi bir fırsat sunmuştur.

Muhammed Bilgi, kermesten bir gün sonra Belediye binasına evraklarını teslim etmek ve kendini tanıtmak için uğramıştır. 1 hafta sonra ise kendisi ilçedeki çalışma grubu tarafından «Au'da birlikte yaşamak» temalı bir çalıştay için davet edilmiştir. Bu etkinlikte bölgedeki diğer derneklerle tanışma fırsatı bulan Muhammed Bilgi, kendi cemaatini tanıtmak ve Belediye Başkanı ile tanışma imkanı bulmuştur. «Belediye Başkanı herhangi bir sorunuz olup olmadığını sordu». Muhammed Bilgi ayrıca Reform kilisesi cemaatinin bayan pastörü ile tanışmış ve yeni tanıştığı bu kişileri cami cemaatinin bir sonraki kermesine davet etmiştir. «Yiyecek ve içecek seçiminde bizim ihtiyaçlarımızın dikkate alınması çok düşünceli bir davranış» diyen Muhammed Bilgi, bu hassasiyetten ötürü müteşekkirdiğini vurguluyor.

Muhammed Bilgi'nin çalışmalarından verebileceğimiz örneklerden bir tanesi, kendisinin organize ettiği, farklı din topluluklarının katılımı ile yapılan

dinler arası çalıştaylar. Şöyle açıklıyor Muhammed Bilgi: «Şöyle dedik: Herkesin herkesten bilgi alabileceği birlikler kuralım.»

Özellikle genç insanlarla iletişim kurma anlamında, sosyal medyanın işi için büyük rol oynadığını söyleyen imam Muhammed Bilgi, toplum önünde görünür olmaya hazır olmak gerektiğini ve diyalog sürdürmenin başarılı ilişki ağı kurmak için zorunlu olduğunu vurguluyor. Uyguladığı felsefeyi şu şekilde özetliyor: «Etkin şekilde katılım sağlamaktan ve kendimizden ve cemaatimizden bahsetmekten korkmamalıyız.» Muhammed Bilgi, aktif olarak iletişim kurmaya ve dışardan gelenleri de etkinliklere davet etmeye cesaretlendiriyor. Bu şekilde ilişki ağı güçlendirilir ve İsviçre'deki Müslüman toplumuna olumlu bir bakış açısıyla yaklaşılmasına destek olunur.

podyum tartışması veya futbol turnuvası gibi birçok faaliyet ile önyargılar yıkılabilir ve toplum yararını destekleyebilirsiniz.

Bazı illerdeki mevcut tesisler, altyapı (mekan, bilgisayar çalışma odaları vs.) ve etkinlikleriyle (kurs, çalışma grupları vs.) ilişki ağı kurmak için odak noktası konumundadır. Somut bir örnek vermek gerekirse, K5 Basler Kurszentrum isimli mekândan bahsetmek mümkün.

Bu tesis, dil kursları ve insanların bir araya gelmelerine imkan sunan mekânlarıyla göçmenlerin mesleki entegrasyonuna destek olur. Yüz yüze iletişimin yerini hiçbir şey tutmaz, ancak günümüzde bilgi sahibi olmak ve ilişki ağını genişletmek isteyen herkes dijital imkanlardan faydalanmak zorunda. Özellikle genç nesil bilgiyi ve temaslarını ilk önce internet üzerinden arar. Bilgi aktarımı yapmak isteyen veya olan biten hakkında bilgi sahibi olmak isteyen herkes, güncel ve önemli bilginin hangi platformda yayınladığını öğrenmek zorunda. Camilerin kullanacağı platformu olmayabilir, onun yerine sosyal medya kanalı kullanılabilir. Kadınlardan oluşan bir grup, WhatsApp üzerinden haberleşerek buluşma sağlar, gençlerden oluşan bir grup ise Instagram üzerinden haberleşir. Bir kurum veya bir **şivil toplum örgütü** bülten veya internet sayfası üzerinden bilgi aktarımı yapabilir.

Müslüman organizasyonun yetkilisi olarak genel durum hakkında bilgi sahibi olmak istiyorsanız, ilişki ağı güçlü olan, farklı kişilerle fikir alışverişinde bulun-

un. Aynı zamanda medya ve farklı taleplere yetkin bir şekilde cevap verebilmeli ve kendi açınızın muhatabınız tarafından anlaşılmasını sağlamalısınız.

Öneriler ve uyarılar

- Organizasyonunuz ulaşılır ve bulunabilir olmalı: İnternet sayfanız güncel, ülkenin resmi dillerinden birisi ile hazırlanmış olsun. E-postalara birkaç gün içinde cevap verilsin, telefonunuzun telesekreterine bırakılan mesajlar düzenli olarak dirlensin ve gelen telefonlara cevap verilsin. Derneğinizin faaliyetlerini kamu için belgeleyin.
- Organizasyonunuzun düzenli olarak ikamet ettiğiniz ilçedeki cemaatle temas halinde olmasına özen gösterin. Davetlere mümkün olduğunca katılım gösterin. Kamuyu, farklı kurum ve organizasyon üyeleri ile birlikte uygun cemaat etkinliklerine davet edin. Farklı din topluluklarının birbirini anlamalarını desteklemek amacıyla kültürler ve dinler arası etkinlikler organize edin.
- Sosyal medya platformundan bilinçli faydalanın. Hangi platformun hangi etkinlik ve bilgi için uygun olduğunu belirleyin ve vereceğiniz bilginin toplumda yaratabileceği etkiyi dikkate alın. Öncelik belirleyin ve kendi bildirimleriniz için az sayıda, ancak düzenli takiple, bilgilendirme kanalları kullanın. Organizasyonunuzdaki farklı grupların sosyal medya konulu etkinliklerini siz koordine edin.

Daha fazla bilgi

Vitamin B: Öffentlichkeitsarbeit [Tanıtım çalışmaları], Zürich. vitaminb.ch/vereinsthemen/kommunikation/oeffentlichkeitsarbeit

sajv.ch: İsviçre Gençlik Dernekleri Çalışma Birliği'nin web sayfası (Schweizerische Arbeitsgemeinschaft der Jugendverbände)

sgg-ssup.ch: İsviçre Kamu Yararına Toplum Derneği (Schweizerische Gemeinnützige Gesellschaft SGG)

Bkz. ekteki 6, 11 ve 13 sayıları.

3. Hukuki temeller

İsviçre Anayasasının 15. maddesi «din ve vicdan özgürlüğü», yani din özgürlüğü güvanesi altına alır. Bu yasa, bir dini «yalnız veya bir cemaat» ile yaşama hakkını da kapsar, yasa kapsamında hiç kimse dini faaliyette bulunmaya ve din dersine katılmaya zorlanamaz. Kantonlar, Anayasanın 72 sayılı yasası gereği dini topluluklar ile ilişkileri düzenlemek konusunda yetkilidir.

İsviçre'deki bir çok müslüman cemaati dernek ve pek azı ise yakıf olarak faaliyettedir. İsviçre Medeni Kanununun 60-79 sayılı maddelerinde derneklerin, 80-89 sayılı maddelerinde ise vakıfların yasal düzenlemesi yapılmıştır. Cemaatler imam, din hocası, sekreter, bina görevlisi gibi personel çalıştırabilir. Cemaatler çalıştırdıkları personel için sözleşme yapmak ve sosyal sigorta kaydını yaptırmak zorundadır. Derneğin en yetkili organı genel kuruldur.

Önemli unsurlar

İsviçre'deki dernek ve vakıflar aynı haklara sahiptir. Dini amaç güden (örneğin dua, dini eğitim) veya topluma faydalı faaliyetlerde bulunan ve bazı şartları yerine getiren dernek ve vakıflar başvuru üzerine kanton bazında vergi ödemekten muaf tutulabilir.

Cenevre ve Neuenburg kantonları hariç olmak üzere, diğer tüm kantonlarda, özel «Kamu tüzel kişiliğine sahip kuruluş» statüsünde dini topluluklar bulunur. Bu statüye Roma Katolik Kilisesi ve Evanjelik-Reform Kilisesi, bazı kantonlarda Hristiyan Katolik Kilisesi ve birkaç Musevi cemaat sahiptir. Kamu hukuku açısından tanınmış dini bir topluluk bazı ayrıcalıklardan faydalanabilir (bunlar kantondan kantona farklılık gösterebilir): üyelerinden vergi toplayabilir, okullarda din dersi verebilir ve eğitimli kişileri ruhbanı rehber olarak hastane ve cezaevlerinde görevlendirebilir.

Basel-Stadt, Freiburg, Cenevre, Neuenburg, Waadt und Zürih kantonlarında «kamu hukuku çerçevesi içinde tanınma» ya da bilinen adıyla «küçük tanınma» olarak geçen statü daha az kapsamlı haklardan faydalanma imkânı tanır; topluluk özel hukuk kapsamında kalır. «Union vaudoise des associations musulmanes» isimli birlik bu statüye sahip olabilmek için 2019 yılında dilekçe ile başvuruda bulundu; başvuru henüz sonuçlanmadı.

Terminoloji kafa karıştırıyor. «Kamu hukuku açısından tanınmış» ifadesi «kamu tarafından tanınmış» ifadesi ile aynı anlamı taşıyor. Bir kantonun bir dini ta-

nınması mümkün değil, sadece somut bir din topluluğunu tanıyabilir. İsviçre'deki birçok dini topluluk öyle ya da böyle tanınmıştır. Dernek veya vakıf olarak faaliyet gösterirler.

İlgililer zaman zaman birçok detayı netleştirmek zorunda kalsa bile, iyi işleyen bir dernek, hukuki statüsü olmasa da, devlet kurumları, başka dernekler ve kamu ile yaptığı iş birliğiyle ortaya güzel işler çıkartabilir.

Yasalar gereği dernek yöneticisi, derneğin muhasebesini tutmakla yükümlüdür. Ancak faaliyetlerini ve muhasebe defterini raporlayan bir dernek, topluma ve üyelerine karşı inandırıcı olabilmektedir. Bu bağlamda güncel bir internet sayfası ve güvenilir iletişim bilgisinin yer alması ehemmiyet taşır.

Yapısal değişim ile topluluğu güçlendirmek

İslami Organizasyonlar Birliği Zürih (VIOZ)'in geliştirdiği «Organizasyon gelişimi» isimli proje, diğer kantonlara da yol gösterebilecek, öncü bir proje olarak öne çıkar. VIOZ, girişimciliği ve hukuk uzmanlığını birleştirerek, Müslüman cemaatlerin örgütsel yapılarını zamana uygun hale getirmeleri konusunda desteklemiştir. «Birçok organizasyon yıllardan beri tüzük içeriklerini gözden geçirmeyi ihmal ediyor– oysa ki yasal düzenlemeler ve toplumsal beklentiler değişmiştir», diyor Başkan Muris Begovic, aksaklıkları gidermek için kanton ile iş birliği yaparak, hukukçu Omair Kedidi yönetiminde ve hukukçu Sara Mahmoud'un desteği ile geniş kapsamlı bir yenileme projesi organize etmiştir.

Odak noktasına şeffaflığı, yasal güvenceyi ve daha etkin bir dernek yönetimini koyan Muris Begovic «Camilere nasıl organize olacakları konusunda talimat vermek yerine onlara kendi başlarına sürdürülebilir çözümler geliştirmek konusunda destek vermek istedik.» Hedef odaklı danışmanlık hizmeti, bilgilendirme toplantıları ve tüzük çalışmalarının gözden geçirilmesi gibi faaliyetlerle Omair Kedidi ve Sara Mahmoud bizzat destek vermiştir. Projenin başarılı olmasında önem taşıyan faktörler, güvenin ve uzman bilgisinin birleşmiş olmasıydı. «Reformlar - inandırıcı olması ve kabul görmesi açısından - kendi cemaatinin üyesi olan hukukçular tarafından anlatıldı.»

Muris Begovic, bu proje sayesinde birçok cami derneğinin profesyonelleştiğini, geleceğe uygun şekillendiğini ve Müslüman toplumların hem toplumsal hem de siyasi alana katılımları açısından önemli bir adım atıldığını görüşünde. «Aktif olarak bir şeyleri birlikte şekillendirmek için sağlam bir yapıya sahip olmak gerekiyor.» VIOZ'in gayreti, stratejik planlama, uzman bilgisi ve birlik duygusuyla sürdürülebilir değişikliklerin meydana geldiğini gösteriyor.

Dernek, büyük bir etkinlik için araç park alanı planlaması, alandaki trafiğin düzenlenmesi veya etkinlik için kamu alanı kiralınması için belediye kurumu ile işbirliği yapmak zorundadır. Mezarlık ve defin işleri, her siyasi belediye tarafından bağımsız olarak düzenlenir.

Dernek, personelinin istihdamı konularıyla ilgili olarak kanton, ilçe ve hatta federal düzeyde farklı devlet kurumları ile işbirliği yapmak durumundadır. Kantonlar, din eğitimi, ruhbani rehberlik hizmeti gibi kamusal alanda görevler yerine getiren, ehil din toplumlarının bulunmasına önem vermektedirler.

Polisle yapılan iş birliği ise, güvenlik konularının ihtiyaç öncesinde ele alınması bakımından önem taşır. Birçok kanton ve bazı iller bunun için özel olarak «köprü kurucular» görevlendirmiştir (bkz. 8. Bölüm)

Öneriler ve uyarılar

- Dernek tüzüğü hala gerçek hedef ve faaliyetlerle örtüşüyor mu? Tüzüğü inceleyin. Tüzüğün revizyondan geçmesi gerekiyor mu? Bu konuda hukuk bilgisi olan kişilerden danışmanlık hizmeti alın.
- Dernek tüzüğü ve yıllık faaliyet raporunu İsviçre'nin resmi dillerden birisi ile hazırlatıp, derneğinizi internet sayfasından indirilmek üzere sunun.
- Dernek kanunu hakkında bilgilendirme yapmak adına dernek başkanlığı ve ilgilenen üyeler için kısa bir kurs veya bilgilendirici bir akşam programı organize edin. Veya kantonunuzda bulunan çatı örgütünü böyle bir organizasyonu yapması konusunda teşvik edin.

- Kantonuzun vergi dairesi ile temasa geçin. Derneğinizi vergiden muaf tutulması için vergi dairesinden ve kantonunuzdaki çatı organizasyonun yardımı ile gerekli olan şartlar hakkında bilgi alın.
- Derneğinizi görünür kılın! Derneğinizi internet sayfasını düzenli olarak güncelleyin. Telefonlara cevap verilmesini ve maillere kısa zamanda dönüş yapılmasını sağlayın. İlçe veya ilinizin internet sayfasında dernek listesinin yayımlanıp yayımlanmadığını araştırın; dernek listesi var ise, derneğinizi listeye kaydettirin.

Daha fazla bilgi

Bundesverfassung der Schweizerischen Eidgenossenschaft [İsviçre Konfederasyonu Federal Anayasası]. fedlex.admin.ch/eli/cc/1999/404

Schweizerisches Zivilgesetzbuch [İsviçre Medeni kanun kitabı]. fedlex.admin.ch/eli/cc/24/233_245_233

Ulusal haklar: sistematik hukuk derlemesi. fedlex.admin.ch/de/cc/internal-law/1

Kantonların hukuk derlemesi. fedlex.admin.ch/de/links

vitaminb.ch: Derneklere faydalı önerilerde bulunan ve hizmetler hakkında bilgi veren internet sayfası

benevol.ch: Gönüllülerle çalışan dernek ve kurumlara fikir veren internet sayfası.

Din hukuku enstitüsü, Freiburg Üniversitesi. unifr.ch/ius/religionsrecht

Bkz. ekteki 1, 6, 9, 12, 16, 22 ve 37 sayıları.

4. Sosyal hizmetler

Zaman zaman başkalarına yardımcı olur, onlara hizmette bulunursunuz. Gün gelir sizin yardıma ihtiyacınız olur ve destek alırsınız: hepimiz bunları yaşamışızdır. Bu bölümde bu iki konuya değinmek istiyoruz.

Müslüman topluluklar genel olarak sosyal faaliyetlerde bulununan topluluklardır. Kendi cemaat üyelerinin dışında cemaatin çevresi, mahalleleri veya daha geniş bir çapta sosyal faaliyetlerde bulunurlar. Faaliyetlerin birçoğu devlet tarafından organize edilmiş olsa bile, İsviçre’de bu faaliyetler hem toplum hem de devlet için kıymetlidir. Cami cemaatleri ve sivil toplum örgütlerinin girişi çok kıymetlidir, çünkü verdikleri hizmet, devlet kurumlarının verdiği hizmetin aksine, doğrudan, hızlı ve zahmetsiz şekilde ihtiyaç sahibine ulaşır. Gönüllü girişimciler ise daha güçlü bir motivasyon ile çalışır.

Müslüman toplulukların gönüllü girişi ve devletin sosyal ağı birbirini tamamlamalıdır. Bu alanda katılım sağlayan aktörler, diğerinin görevi hakkında bir fikir sahibi olmalıdır.

Zorlu hayat koşulları, ailevi sorunlar, çocuk yetiştirme, maddi sıkıntı çeken veya sağlık sorunları yaşayan insanlar desteğe ihtiyaç duyarlar. Göçmenler, camilerde güven bulur ve kültürleri anlayışla karşılanır, bu yüzden bu mekanlar onların danışabilecekleri önemli bir danışma noktasının yerini alır. Müslüman rehberlik görevlilerinin, pastoral rehberlik hizmetlerine ilaveten devlet ile sivil toplum örgütlerinin imkânlarını belirli noktalarda tamamlama görevini yerine getirecek köprü kurucu olarak çalışmaları beklenir.

Önemli unsurlar

İsviçre’de bireyin kendine ve aile fertlerine gösterdiği sorumluluğa önem verilir. Bireyin kendisine ve en yakınlarına yardımcı olamadığı durumlarda çeşitli sosyal hizmetler ve destek imkânlarından faydalanması mümkün. Kamu, sivil toplum örgütleri ve dini kurumlar bu amaç için birlikte çalışırlar.

İlçe düzeyinde hizmet veren sosyal hizmet birimleri, gençlik, aile, bağımlılık, entegrasyon, yaşlılık, Çocuk ve Yetişkinleri Koruma Kurumu, KESEB, okul sosyal hizmet çalışmaları ve entegrasyon kurumu gibi uzman birimler ile merkezi bir rol oynar. Kanton düzeyinde ise uzman entegrasyon ve sağlık kurumlarından bahsedebiliriz, ayrıca kanton düzeyde sosyal hizmet daireleri ile iltica ve göçmen hizmetleri alanında destek verilir. Sivil toplum örgütleri veya Çarşı.

taş, HEKS gibi kilise örgütleri, İsviçre Mülteci Yardımı Kurumu, SFH veya İsviçre İşçi Yardımlaşma Kurumu, SAH, kanton adına bazı görevleri yerine getirir.

Sosyal hizmetler ağı tüm alanda yasal kurallara dayalı ve profesyonel bir yapıyla işler. Bu sistemde birçok aktör faaliyet gösterir. Dil sıkıntısı veya kültürel farklılıklar sunulan destek hizmetlerine erişimi zorlaştırabilir. Tanıdık bir kurumla iletişime geçmek, çoğu zaman doğru uzmana yönlendirilmek için yeterli olabilir. Dini rehberler, kurumlara başvurmaya çekinen insanları yardım alma ve uygun kuruma başvurma konusunda cesaretlendirmelidir.

Birçok ilde Müslüman bireyler ve gruplar, dini rehberlik hizmetini aşan ve İsviçre’nin sosyal hizmetlerinin parçası olan, sosyal projelerde faaliyet gösteriyor. Evsizlere yemek ve giysi dağıtımında görev alıyor, dil kursu veriyor, gençlerle çalışıyor ve ailelere danışmanlık hizmeti veriyorlar. Birçok yerde danışmanlık, rehberlik, bakım, entegrasyon yardımı ve günlük hayatta destek sağlanıyor. Çok kıymetli olan, hastaneler ve toplum tesislerinde sağlanan

Müslümanların hastanede ziyaret hizmeti vermesi, bir çeşit aidiyet ifadesidir

Luzern İslam Cemaati IGL’nin Luzern Şehir hastanesi LUKS’de uyguladığı proje, Müslümanlar tarafından verilen sosyal hizmetin başarısını ve geniş tabanlı destek aldığını gösteren örnek olarak karşımıza çıkıyor. Dinler arası diyalog çerçevesinde farklı diller konuşan hastalara yönelik hayata geçirilen proje kapsamında, Arnavutça, Arapça, Türkçe, Boşnakça vs. gibi dilleri konuşan hastalar gönüllü olarak ziyaret edilir.

«Müslüman ziyaret hizmeti ve pastoral rehberlik, birer hizmetten öte, kendi topluluğumuza ve İsviçre toplumuna gösterdiğimiz aidiyet, saygı ve sorumluluğun işareti», diyor IGL başkanı Muhamed Sabanovic. Hizmetin koordinasyonu, IGL tarafından, kamu ve kilise partnerlerinin desteği ile yapılıyor. Kalite ve sürdürülebilirlik, yapılandırılmış ihtiyaç profili, Freiburg Üniversitesi’nin iş birliği ile hazırlanmış eğitim programı ve düzenli deneyim paylaşma buluşmaları sayesinde güvence altına alınıyor. Kısıtlı kaynak veya fikir ayrılığı gibi zorluklar, dürüst ve doğrudan iletişim ile girişimci gönüllüler sayesinde çözülebilmıştır.

«Her şeye bir anda sahip olmak yerine birlikte ilk adımı atmak daha önemli», diyor IGL'nin başkanı geçmişe bakıp. Proje, günümüzde kurumlar tarafından tanınmıştır. Proje, sosyal sorumluluğun, dini kimliğin ve kültürlerarası iletişim kurma yeteneğinin az bürokratik engelle birleştirmenin mümkün olduğunu gösteriyor.

ziyaret ve destek hizmetleri, çoğunlukla tek bir bireyin veya bir grubun girişimi ile ortaya çıkar. Organizasyonlara, az bürokratik engelle, kolay erişilir. Organizasyonlar iş birliğine dayalıdır ve farklı kültürlerle hassasiyet gösterilir.

Bu birey ve gruplar, diğer hizmet birimlerinin cevap veremeyeceği, ihtiyaca yönelik çalışmalar yaparak, Müslüman toplulukların sosyal dayanışmaya aktif olarak katkıda bulunduklarını ve engelleri aştıklarını gösterirler. Sadece entegrasyona destek sağlamakla kalmazlar, Müslüman toplum ile toplumun geniş bir kesimi ve devlet arasındaki birlik duygusunu güçlendirirler.

Öneriler ve uyarılar

- Sizin için önem taşıyan, kanton düzeyindeki kurumlarla ilişki ağı kurun.
- Cemaatinizle, kimin hangi görevi yerine getirmek için uygun niteliklere sahip olduğunu konuşun. İmam veya başkan her görevi şahsen yerine getirmek zorunda değil.
- İsviçre'de başarılı örnek ve modelleri hayata geçirmiş olanlarla fikir alışverişinde bulunun (örneğin QuaMS, IGL, Hristiyan pastoral rehberlik). Göç, entegrasyon, pastoral rehberlik ve sağlık konusunda uzmanlarla temasa geçin.
- Profesyonelleşme sürecine, mesleki gelişim ve düzenli deneyim paylaşma buluşmaları yaparak uzun vadede destek sağlayın. Süreci, belirgin etaplar, geri bildirim süreçleri ve gelişim evreleri ile adım adım şekillendirin.
- Gönüllülerin faaliyetlerini takip edin ve girişimlerine değer verdiğinizizi düzenli deneyim paylaşma buluşmaları, fikir alışverişinde bulunabilecekleri toplantı ve meslek içi eğitimlerle gösterin.

Daha fazla bilgi

Islamische Gemeinde Luzern IGL [Luzern İslam Cemaati]: Müslüman ziyaret hizmeti. igl-luzern.ch/muslimischer-besuchsdienst

islam-seelsorge.ch: Zürih Müslüman pastoral rehberlik hizmetleri web sayfası.

aumeriemusulmane.ch: Cenevre Müslüman Hastane pastoral rehberlik hizmetleri web sayfası (Fransızca dilinde).

Zürih Kantonu Katolik kilisesi: Gönüllü faaliyetler için kılavuz kitap. Zürich, 2009.

zhkath.ch, Arama yapmak için 'Handbuch Freiwilligenarbeit' terimini girin.

benevol.ch: Bölgesel gönüllülük merkezlerinin çatı kuruluşu.

migesplus.ch: İsviçre Kızıl Haç kurumunun, birçok dilde sağlık ve sosyal bilgiler içeren web sayfası.

Katholische Kirche im Kanton Zürich [Zürih Kantonu Katolik kilisesi]. Handbuch Freiwilligenarbeit [Gönüllü faaliyetler için kılavuz kitap]. Zürich, 2009. zhkath.ch > Arama yapmak için «Handbuch Freiwilligenarbeit» terimini girin.

Stadt Heilbronn. Stabsstelle Partizipation und Integration [Heilbronn Şehri, Katılım ve Entegrasyon masası]. Kultursensible Pflege und Betreuung von muslimischen Menschen – Ein kompakter Ratgeber für die berufliche Praxis [Müslüman bireyle-re kültürel açıdan duyarlı bakım ve rehberlik – mesleki uygulama için faydalı bir el kitabı]. Stuttgart, 2017. Alzheimer Gesellschaft Baden-Württemberg e. V. alzheim-mer-bw.de > Mehr erfahren > Migration und Demez > Interkultureller Demenzkoffer [kültürlerarası demans kiti].

Bkz. ekteki 1, 10, 11, 17 ve 20 sayıları.

5. Okul ve eğitim

Bazen din, okul ve Müslüman aileler ve topluluklar arasında tartışılan bir konu haline gelebilir. Tartışılan konuların çoğu okulun işleyişi ile ilgili konulardan ibarettir. Örneğin Ramazan ayı boyunca davranışlar, yemek dersleri ve Müslümanların beslenme kuralları konusunda sorular meydana gelir. Spor günleri veya konaklamalı kamp gezisi gibi, sınıfın dışında yapılan etkinlikler de tartışma konusu olabilir. Zaman zaman sınıf öğretmeni öğrencileri ile birlikte bir cami ziyaretinde bulunmak isteyebilir.

Önemli unsurlar

Okulların işletilmesinden **kanton** ve **ilçe** yönetimleri sorumludur. Bu sebeple okul sistemi her yerde aynı değildir. Kantonlar, din ile ilişkilerini çok farklı şekillerde düzenliyor. Genel olarak bakıldığında, İsviçre'nin Fransızca konuşulan bölgesindeki kantonlar, Almanca konuşulan kantonlara kıyasla dine daha mesafeli bir yaklaşım sergiliyor.

Her kantonda ilköğretim Dairesi (1.-8. Sınıf), Orta Öğretim Dairesi (Liseler, 9.-12. sınıf) ve Meslek Okulu Dairesi bulunur. İlköğretim Dairelerinde çoğunlukla kültürler arası ve din eğitimi hizmet birimleri (Katolik ve reform din dersleri için) bulunur.

Neredeyse tüm kantonlarda zorunlu din, ahlak ve toplum dersi verilir. Çocuklar bu derste farklı kültür ve dinlerle nasıl iletişim kurabileceklerini öğrenirler. İslam dini de bu ders içerisinde bilimsel temellere dayalı, yargılayıcı olmayan bir açıdan tanıtılır.

Her ilçede ilköğretim eğitimi verilir. Okul komisyonu ve bir belediye meclis üyesi bu eğitimden sorumludur (belediyenin okul veya eğitim bölümü). Ayrıca birçok yerde gençlerin boş zamanları ile ilgili konularla ilgilenen bir gençlik komisyonu bulunur. Okul müdürleri ve öğretmenler okulun işleyişini ve ders içeriğini şekillendirme konusunda yetkilidir.

Bağımlılık veya radikalleşme gibi zor ve özel konular için bölgesel danışmanlık merkezleri bulunur. Okul ile ilgili tüm konuları ele aldıkları için Pedagojik Eğitim Yüksekokulları (PH) ayrı bir öneme sahiptir. Herhangi bir konudaki sorunuz için Pedagoji Yüksekokulu ile temasa geçebilirsiniz. Pedagoji Eğitim Yüksekokulları, herkesin katılabileceği mesleki gelişim eğitimleri düzenler. Örneğin ders anlatımı veya pedagojik alanda kendinizi geliştirebilirsiniz.

Zaman zaman okulların talepleri ve ebeveynlerin beklentisi arasında uçurum olabiliyor. Dini faktörler bu uçurumun oluşmasına büyük etki yaratmış ise, din rehber görevlisi arabulucu olarak devreye girebilir. Çatışma ve şahsi problemlerde okulun rehberlik öğretmen veya okul sosyal hizmet uzmanı bu görevi yerine getirebilir.

Bazı okullar, öğretmen ve Müslüman çocuk veya ebeveynler arasında sorun çıkması halinde, cami cemaati ile temas kurar. Bu durumlarda okul ve cami yetkililerin birbirlerini daha önceki temaslardan tanımış olması ve güven ilişkisinin inşa edilmiş olması çok kıymetlidir. Somut bir problem olmadan da iş birliği yapmak mümkün. İsviçre'nin Almanca konuşulan bazı kantonlarındaki devlet okullarında İslami din dersi verilmektedir (bkz. 25. sayfadaki örnekler). Almanca verilen derse katılım gönüllüdür. Camiye gitmeyen ailelerin çocukları da bu derse katılabilir. İsviçre'deki resmi dillerden biriyle verilen ders sayesinde çocuklar dinleri hakkında konuşma fırsatına sahip olurlar. Bu derse giren Müslüman öğretmen ve organizasyonlar düzenli olarak okul yönetimi ve okul yetkilileriyle temas halindedir.

İlköğretim'de İslami din dersi

Kreuzlingen (Thurgau kantonu)'deki bir **imamın** girişi, Müslüman çocukların İslam dinini okulda öğrenme yapısının inşasını sağlamıştır. Rehan Neziri isimli imam, girişiminin gerekçesini şöyle açıklıyor: «Camilerde öğretilenler yetersizdi. Çocuklar, İslam hakkında konuşmayı, en iyi bildikleri dilde öğrenmeliydiler.»

2010 yılında **kiliseler**, okullar ve yerel politikacılar ile yapılan iş birliği sayesinde pedagojik temelli din dersi oluşturuldu. «Din dersinin Almanca dilinde, öğretim açısından nitelikli ve şeffaflığın sağlandığı bir ortamda verilmesini istedik», diye devam ediyor imam Neziri. Siyasi engeller ve finansman konusunda sıkıntılar olmasına rağmen bu model kalıcı olarak yerleşti. İmam Nezirî, başarının geniş toplumsal destek ile mümkün olduğunu vurguluyor: «Belirleyici olan kiliseler, okullar ve camilerin el birliğiyle hareket etmesiydi.»

İmam Nezirî'nin projesi, yasanın izin verdiği imkânlar dahilinde yapılmış, güçlü bir ağa sahip, nitekli İslami din dersinin entegrasyona katkı sağlayabileceğini açıkça göstermiştir.

Okulların hizmetindeki «Espace Mouslima»

Freiburg kantonundaki bazı devlet okulları İslam hakkında hem öğrencilerden hem öğretmenlerden gelen sorulara cevap bulmak için, Müslüman derneklerle temasa geçti. Bu derneklerden «Espace Mouslima» derneği, Müslümanlar ile diğerleri arasında köprü kurmak isteyen, Müslüman kadınlardan oluşan bir dernektir. Dernek, uzun yıllardır gelen taleplere cevap veren bir kuruluş olarak, bölgedeki okulların güvendiği bir partner konumu almıştır.

Örnek olarak diyelim ki, bir öğretmen öğrencilerinin İslam dinini daha iyi anlamaları gerektiğini düşünüyor. Böyle bir ihtiyaç hasıl olduğunda, «Espace Mouslima» derneği ile öğrencileri bir araya getirmesi ve herkesin sorularını sorabilmesi için bir etkinlik organize etme imkanına sahip. Derneğin Yönetim Kurulu Başkanı Gülseren Karakuş «Çocukların sorularına cevap verebilmemiz için, okullar bize başvuruyor.» diyor.

Bu buluşmalar sayesinde öğrenciler belli bir din hakkında bilgi sahibi olabiliyor. Toplumda yerleşik olan, İslam dinine ilişkin düşünceleri yumuşatarak, toplumsal bir görev üstleniyorlar. Gülseren Karakuş devam ediyor: «Genç nesil medyada dinimizle ilgili sık sık rastladığımız, gerçeği yansıtmayan bir tablo ile yetişiyor. Bu tablo, insanı gerçekten ürkütebilir. Biz, önyargıları kaldırmak için, dinimizi farklı bir bakış açısı ile tanıtıyoruz.» Buradaki amaç misyonerlik yapmak değil. Tam aksine: bu buluşmalar, dini farklılıklara gösterilen anlayışı güçlendiriyor ve yerel düzeyde yaşanan İslam dinine dair fikir edinmeyi destekliyor.

Öneriler ve uyarılar

- Cemaatiniz ile okul arasındaki ortak noktaların neler olabileceğini inceleyin. Her iki tarafa yapıcı etki yaratacak temaslarınızı gözden geçirin. Okul sistemi konusunda bilgi olan birisine sorunuzu yönlendirin (örneğin cami ziyareti, uzmanlar arası bilgi alışverişi, danışmanlık hizmeti vs. hakkında.) Talebinizden kimin sorumlu olduğunu öğrenin.
- Talebinizin bölgesel bağlamını ve yasal çerçevesini netleştirin. Bahsi geçen konuya kimin katılım sağladığı ve kimin karar verdiği hakkında bilgi

sahibi olun. Böylece katılanların beklentileri ile kendi sınır ve imkânlarınız hakkında bilgi sahibi olursunuz.

- Farklı din cemaatlerinin üyeleri ile fikir alışverişinde bulunun. Onların da benzer talepleri olma ihtimali yüksek, özellikle kendileri de azınlık oluyorsa.
- Fikrinizi veya talebinizi kâğıda dökün. Fikrinizi geliştirmek adına başkalarıyla paylaştığınızda eskizin size faydası olacaktır.

Daha fazla bilgi

Schweizerischer Dokumentenserver Bildung [İsviçre Eğitim Belge sunucusu]:

«Glaubens- und Gewissensfreiheit in der Schule» [Okulda inanç ve vicdan özgürlüğü]. Serbest erişime açık, tematik derleme. Kantonların resmi belgelerini de içerir. edudoc.ch, arama yaparken «Glaubens-und Gewissensfreiheit» terimini girin.

Tunger-Zanetti, A. / Endres, J. / Martens, S. / Wagner, N. Ramadan kommt immer so plötzlich [Ramazan ayı aniden geliyor. İslam, okul ve toplum: İş hayatında uygulanabilecek pratik adımlar]. Luzern Üniversitesi, Din araştırması merkezinin yayını, 2019. doi.org/10.5281/zenodo.3086011

Schmid, H. / Pahud de Mortanges, R. / Tunger-Zanetti, A. / Roveri, T.: Religiöse Diversität, interreligiöse Perspektiven und islamischer Religionsunterricht in der Schweiz [Din çeşitliliği, dinler arası perspektifler ve İsviçre’de İslam dini eğitimi]: Mevcut durum analizi ve iyileştirme alanları. SZIG-çalışmaları, Freiburg: İslam ve toplum merkezi İsviçre, 2023. folia.unifr.ch/unifr/documents/324241phsg.ch/erg-kial: St. Gallen / Pedagogik Etik ve Dinler Arası Eğitim Yüksekokulun websayfası

Bkz. ekteki 5 ve 23 sayıları.

6. Yaşlılık ve kuşak değişimi

Nerede ve nasıl yaşlanmak istiyorum? Bu konu göçmen kökenli birçok insan için önemli olabilir. Yıllardır İsviçre’de yaşıyor ve sonunda çalışma hayatlarının bittiği bir noktaya geliyorlar. Ancak bu soruya cevap vermek için hazır değiller. Özellikle dini ve kültürel konularda yeterli çözümler sağlanmadığı için toplum da buna hazır değildir.

Kuşak değişimi beraberinde zorluklar getiriyor: özellikle aile ve toplumsal birliktelik konusunda farklı görüşler var ise. Yaşlı insanların ailevi ve duygusal yakınlık araması, çocuklarının ise başarı ve bağımsızlık gibi idealler peşinde koşarken yoğun bir meslek hayatının içinde koşturması çatışma sebebi olabilir. Birçok Müslüman aile, kuşaklar arasındaki farkı yoğun olarak yaşıyor, çünkü hem İslam dininde hem kültürlerinde ailevi bakım önemli bir rol alıyor. İsviçre’de yaşlı insanların bakım görevi, profesyonel bir sisteme, yani bakım evlerine, verilmiştir. Dini uygulamaların çeşitliliği, kuşaklar arasında farklı beklentilerin oluşmasına sebebiyet verebilir.

Önemli unsurlar

İsviçre’de yaşlılara yönelik hizmetler büyük oranda bölgesel yapılara bağlıdır. Eskiden huzurevi olarak bilinen merkezler bugün daha çok yaşlılar merkezi olarak anılmaktadır. Özellikle belediyeler ve kantonlar temel sorumluluklar taşır. Birçok kanton ve belediyede koordineli görevleri üstlenen başvuru noktaları bulunur (bkz. ek).

Söz konusu bakım, destek ve yaşlılara uygun konut olduğunda birçok kurum ve başvuru mercileri ile temasa geçilmesi gerekiyor. Sosyal hizmetler, bakım evleri ve sağlık hizmeti birimleri gibi, iyi bağlantılara sahip olan kurumlar sayesinde doğru yardıma kısa yollardan erişmek mümkün olabiliyor. Müslüman yaşlıların dini ve ailevi özelliklerini dikkate alan, kültürel açıdan hassas bir yaklaşım sergilenmesini gerektiren imkânların eksikliğinden bahsetmek gerekiyor.

Bu alanda adım atılması gerekiyor. Bakım kurumları ve belediye yapıları, köken kültürü, dil ve dini çeşitliliğin şekillendirdiği, yeni bir yaşlılık gerçeğine uyum sağlamak zorunda. Yaşlı Müslüman göçmenlerin beklentileri çok farklı olabilir: örneğin kimi namaz saatlerine önem verir ve seccadesinin olmasını ister. Kimi yaşlı kişi için helal gıdalar tüketmek daha önemlidir. Kimi yaşlı bayan, beden temizliğinde sadece bayan bir personelin yardım etmesine müsaade eder.

Kimi ise ailesine yakın olabileceği bir konut modeline önem verir ve kendisine güvendiği bir kişinin duygusal anlamda rehberlik etmesini isteyebilir.

Birçok kişi mevcut yapıları katı, işlevleri soğuk ve iletişim biçimini ürkütücü ve yabancı bulmaktadır. Sabit yemek saatleri, bilinmeyen ritüeller ve kültürel kimliğini yaşamasına imkân tanımayan bir ortam, kişinin aidiyet hissinin kaybetmesinin verdiği acıyı daha da arttırmaktadır. Yabancılaşma ve izolasyon hissinin azaltacak her türlü temas, davranış ve işaret olumlu karşılanır. Emeklilik ve miras sözleşmesi veya hastanın önceden belirlediği “hasta talimatı” gibi konular önem kazanmaktadır.

Bu gibi durumlarda ruhani hizmet ve ziyaret hizmetleri önemli bir yer alabiliyor. Cami cemaatleri ve gönüllülerden oluşan gruplar da bu ziyaretleri gerçekleştirebilirler (bkz. 4.bölümdeki örnek). Çok dindar olmayan kişiler için bile ufak kültürel unsurlar anlamlı olabiliyor.

Deneyden uygulamaya geçiş: sadece bir zaman meselesidir

İsviçre’ye ilk Türk göçmen işçilerin döneminde imam olarak gelen Yaşar Şahin, aktif olarak girişimde bulunmak istemiştir: Yaşlı Müslümanların ihtiyaçlarını konuşmak için bir huzurevi ile temasa geçmek isteyen Yaşar Şahin’in talebine cevap veren olmamıştır. Yaşar Şahin, yaşlı kişilere sadece emekli maaşı ödeyerek onları bir başına bırakmanın yeterli olmadığı kanaatinde. „Elli yıl boyunca vergi ödemişsiniz – devlet ise size ‘sana şu kadar veriyorum, bununla istediğin gibi yaşa’ diyor. Ancak bu beni rahatlatmıyordu“, diyor Yaşar Şahin. Kendisi, ortalamanın üzerinde huzurevi hizmeti sunan ve kültürel açıdan duyarlı yaşlanma biçimlerine ihtiyaç olduğuna inanıyor. Yaşar Şahin, henüz nasıl olacağını bilmeseydi de, alternatiflerin beraber değerlendirilmesi için devlet kurumlarıyla sürekli diyalog halinde olunması gerektiğini düşünüyor.

Başka bir imam cemaatindeki gençlerle İsviçre’deki bir huzurevi ziyaretini organize etmiştir. Ziyaretin başarılı olmasındaki etken neden, bu ziyaretin bakım personeli olarak görevli olan, tanıdık bir cemaat üyesinin kanalıyla organize edilebilmesiydi – doğrudan, kişisel ve Yaşar Şahin’in yaşadığı,

kurumsal taleplerin beraberinde getirdiği bürokratik engeller olmaksızın. İmam, saygılı bir ortamda gerçekleşen ve herkesin bilinçli olarak ölçülü davrandığı ziyaret için şöyle devam ediyor: „Yaşlı insanları rahatsız etmek istemedik.“ Ziyarete gelen gençler çiçek getirmiş ve dikkatlice dinlemişlerdir. Ziyaretin amacı, çocuklara, yaşlı insanlara nasıl saygı gösterilmesi gerektiğini göstermekti“. Müslüman bir bayan gençleri çok etkilemişti – bu bayanın neredeyse hiç ziyaretçisi olmuyordu. Bayana istediği seccade hediye edildiğinde, çok mutlu olmuştu. Ziyaret, kişisel buluşmaların tüm taraflar için ne kadar önemli olduğunu göstermiştir.

İller ve belediyelerin sosyal hizmetleri, bakım evleri ve **Spitex** (evde bakım ve destek) hizmetleri önemli bir rol oynamaktadır. Her kanton, bir yaşlılık politikası uyguluyor ve her kantonun bünyesinde hizmet veren kurumlar mevcuttur (bkz. ekte ve altta bahsi geçen web sayfaları). **Kişiler** ve sivil toplum örgütleri de bu kurumların arasına girer.

Yerel düzeyde göçmen organizasyonları ve cami cemaatleri girişimde bulunabilirler. Yaşlı kişilerin ailevi ortamı önem taşır – genellikle bakımlarını çocukları veya onların eşleri üstlenir. İmamlar veya din görevlileri duygusal anlamda destek sağlayabilir, arabulucu olarak devreye girebilir veya ziyaret hizmeti organize edebilir. **HEKS** veya **Çarış** gibi yardım kuruluşları kültürler arası yaşlılık hizmeti verir.

Ancak eksikler var: Dini topluluklar henüz yaşlılara uygun desteğin şekli konusunda bir fikre sahip değiller. Cami cemaatleri, yaşlı insanların sosyal ve duygusal olarak başvurdukları yer olmasına rağmen, bu cemaatler devlet kurumları tarafından yaşlılara verilen hizmet konusunda partner olarak algılanmıyor – yapılandırılmış bir bilgi alışverişi ve resmî bakım ve sosyal politikalara kurumsal katılım eksiktir.

Öneriler ve uyarılar

- Yaşlılık konusundaki sorularınız için belediyenizin sosyal danışma hizmetiyle temasa geçin. Yaşlılara uygun konut modelleri hakkında bilgi alın, örneğin klasik bakım evine alternatif olarak ortak yaşam alanına sahip daireler.

- Kişisel temaslarınızdan faydalanın – tanıdığınız bir bakım personeli size bir kuruma açılan kapıları açabilir, güven hissi uyandırabilir ve erişimi kolaylaştırabilir. Cami cemaati olarak ziyaret hizmetleri, sohbetler ve yaşlı cemaat üyeleriniz için özel programlar organize edin. Kısa bir metin, bir teşekkür mektubu veya etkinliğin panoya asılacak fotoğraf ile bakım evine değer verdiğinizizi gösterebilirsiniz – ayrıca bu temaslar gelecekteki taleplerinizi dile
- Yaşlı ve genç nesil arasındaki yanlış anlaşılmalara ve hayal kırıklığına engel olabilmek için gerçekçi çözümler üretin. Beklentiler ve ihtiyaçlar, bakım ihtiyacı, emeklilik tedbiri, emeklilik ve miras sözleşmesi veya hastanın önceden belirlediği «hasta talimatı» gibi konuları cemaatiniz ve ilgili ailelerle net bir şekilde görüşün.
- Onurlu bir şekilde yaşlanma hakkı olan, dini ve kültürel azınlıklara mensup yaşlıların özellikleri hakkında belediyenizdeki yetkililerle görüşün.

Daha fazla bilgi

Nationales Forum Alter und Migration: Projekte und Unterstützungsangebote [Ulusal Yaşlılık ve Göç forumu: projeler ve sunulan yardım hizmetler], web sayfasında farklı yardım kuruluşları hakkında bilgi verilir. alter-migration.ch/projektealt?

Bundesamt für Sozialversicherungen BSV [İsviçre Federal Sosyal Sigorta kurumu]: Yaşlılık yardımı konulu sorular için başvurulabilecek kanton düzeyindeki kurumların listesi. <https://www.bsv.admin.ch/dam/de/sd-web/ee5Vly-JCQnu/liste-kantonale-altersbeauftragte.pdf>

Bkz. ekteki 1, 10, 17, 18 ve 19 sayıları.

7. Toplumsal cinsiyet çeşitliliği ve eşitlik

«**Toplumsal cinsiyet**» terimi toplumda kadın ve erkeğe atfedilen roller, davranış biçimleri ve kimlikleri ifade eder. Kısaca söylemek gerekirse: toplumsal cinsiyet, biyolojik cinsiyetin toplum tarafından oluşturulmuş bir ifadesidir. «**Toplumsal cinsiyet çeşitliliği**» ifadesi, toplumsal cinsiyetin toplumda farklı şekillerde gösterilebileceğini anlatan bir terimdir. Bu kavram, cinsiyeti ‘ikisinden biri’ olarak bir kalıba sokmaktan ziyade, mevcut çeşitliliği tanımayaya ve dahil etmeye teşvik ediyor. Bu anlayış erkek veya kadın olmanın farklı biçimlerini, ayrıca **trans bireyleri** ve kendini bu kimliklerden hiçbirine yakın hissetmeyen kişileri kapsar. İsviçre’de herkesin eşit olduğu ilkesi geçerlidir. Bu sebeple tüm toplumsal cinsiyetlere eşit davranılmalıdır.

Müslüman cemaatler ve Müslüman rehberler bu konuda kendilerinden farklı beklentilerin olduğunu farkındadır: bu konuda hem Müslüman cemaatin hem toplumun beklentileri vardır. Müslüman rehberler, sosyal ilkelere ve devlet kurumlarının cinsiyet ayrımcılığına karşı mücadele faaliyetlerine saygı göstermek zorunda. Ayrıca kendi cinsel kimliğine farklı gözle bakan kişilerle de muhatap oluyolar.

Bu bölümü Müslüman rehberlere ayırdık: İsviçre özelinde yaşanan toplumsal cinsel çeşitlilik konusunu anlamak isteyenlere rehberlik etmek durumunda kalan Müslüman rehberlere yol gösteren, araç ve temaslardan bahsetmek istiyoruz. Müslüman cemaatler, manevi ve sosyal etki güçleri sayesinde cinsiyetlerin eşit muamele görmesine katkıda bulunabilir.

Önemli unsurlar

Cinsiyet eşitliği İsviçre Federal Anayasası’nın 8. maddesinin 3.fıkrasında güvence altına alınmış ve 1995 tarihli Kadın ve Erkek eşitliği yasasında detaylandırılmıştır. Bu yasa, kişinin cinsiyeti sebebiyle ayrımcılığa maruz bırakılmasını yasaklar, işyerinde cinsel tacize uğramaması için korunmasını sağlar ve mağdur olanların yasal yollara başvurmalarını kolaylaştırır. İsviçre Ceza Kanunu’nun 261 sayılı maddesi uyarınca her türlü cinsiyet ayrımcılığı ve cinsel yönelim sebebiyle yapılan ayrımcılık cezalandırılır.

İsviçre, 1997 yılında kadınlara karşı her türlü ayrımcılığın önlenmesine dair Birleşmiş Milletler sözleşmesini onayladı. Avrupa Konseyi tarafından onaylanan ve “İstanbul Sözleşmesi” olarak bilinen ‘aile içi ve kadına karşı şiddeti önleme ve mücadele etme’ sözleşmesi, 2018 yılından beri İsviçre’de yürürlüktedir.

Federal hükümetteki «Kadın ve Erkek eşitliği» kurumu EBG, işyerinde, meslek seçiminde veya aile içi şiddet gibi farklı alanlarda yaşanan cinsiyet ayrımcılığı ile mücadele eder. Kurum, projelere maddi destek ve farklı kaynaklar sağlar.

EBG ayrıca bir eylem planı hazırlamış ve bir strateji belirlemiştir (eşitlik stratejisi 2030). Dört yaşam alanı için hedef ve önlemler belirlenmiştir (iş ve toplumsal hayat, iş ve aile hayatının uyumu, cinsel kimliğe yönelik şiddet, ayrımcılık). Her kantonun bünyesinde, yerel düzeyde kamu ve özel kuruluşların eşitlik sağlama çabalarına danışmanlık ve destek hizmeti veren eşitlik büroları bulunur.

Şivil toplumda ise dernek ve sendikalar bu konu ile ilgilenir. Konuyla ilgili projeler eşitlik bürosu tarafından finansal olarak desteklenir. Örneğin kanton düzeyindeki örgütler her yıl 14 Haziran tarihinde eşitlik ve cinsiyet ayrımcılığı konulu «Kadın Grev günü» organize eder.

Müslüman kadınlar ve cinsiyetçilikle mücadele için cemaat içinde ve dışında hizmet etmek

2019 yılında kabul edilen, devletin laik yapısı konusunu içeren, laïcité (türkçesi laiklik) kanunu kabul edildikten sonra «Les Foulards Violets» (türkçesi «Mor eşarplar») isimli grup Cenevre’de kurulmuştur. Bu kanun özellikle başörtülü Müslüman kadınları hedef alıyor. 14 Haziran 2019 tarihinde kadınların yapmış olduğu grevi örnek alan grup, kendine özellikle Müslüman kadınlara uygulanan ayrımcılığı görünür kılmayı ve taleplerini dile getirmeyi görev edinmiştir. «Les Foulards Violets» kurucularından Inès El-Shikh, grubun, «İsviçre’de cinsiyete özgü İslam karşıtı ayrımcılık yaşanması durumunda, hak savunucusu olarak devreye girer. Hem siyasi partilerle hem medya ile ilişkilerde, ayrıca cemaatlerin içinde de faaliyet gösterir.»

Feminist bir grup olan «Les Foulards Violets»’nin kimi üyeleri başörtüsü takıyorken, bazılarının başı açık. Birlikte, Müslüman karşıtı ırkçılığın ve özgün özelliklerinin siyasette ve toplumda farkındalık yaratmak için elele mücadele ediyorlar. Başörtüsü ve Müslüman kadınlar konulu tartışmalara yeni bir bakış açısı kazandırabildiklerini ve bu kazanımdan ötürü

mutlu olduğunu söylüyor Inès El-Shikh. Bu bakış açısı, başörtüsü takmaya karar veren kişinin, «şahsi tercihleri, kendi bedeni üzerinde özgürce ve tam tasarrufa sahip» bir birey olarak bu kararı verdiğini yansıtıyor.

Grup, Müslüman cemaatleri arasında hâkim olan «İslam ve Feminizm bir araya gelmez» şeklindeki klişeyi yıkmak istiyor. «Birçok genç Müslüman kadının, Müslüman olmak ve Feminizm arasında kaldığını görüyoruz. Uzun yıllardır onlara bu iki konunun bağdaşmayacağı söylendi. Bu sebeple zaman zaman arada kalabiliyorlar. Cemaatlerde bu konudan bahsederek, onların belirsizliğini biraz olsun azaltıyoruz. Bu durum, cinsiyetle ilgili konuların zaman zaman açıkça tartışılmasını de gerektiriyor.»

Bu konuda söz almak, çok farklı anlam taşıyabilir. «Les Foulards Violets», 2021 yılında yapılan yüz örtme yasağı konulu oylama kampanyası için argümanlar derlemiş, siyasi partilerle tartışma turları veya medyadaki tartışmalara katılım sağlamıştır. «Les Foulards Violets» 2023 yılında Cenevre Belediyesi'nin Genel Kurul üye seçimi öncesinde adaylarla anket yapmış ve anket sonuçlarını Müslüman karşıtı ırkçılık ve özellikle Müslüman kadınlara yönelik cinsiyetçilik konusundaki hassasiyete göre sınıflandırmıştır. Sosyal medya kanalıyla yayımlanan bu sınıflandırma listesinin amacı seçmenin, adayların fikirleri hakkında bilgi sahibi olmasını sağlamaktır.

«Les Foulards Violets» aynı zamanda yürüyüşlere de katılım sağlar (örneğin 14 Haziran tarihinde Kadın Grevi, 8 Mart (Kadınlar Günü) tarihinde yapılan yürüyüşler, ırkçılıkla mücadele ve Filistin desteği yürüyüşleri vs.). Cenevre Üniversitesi'nin Cinsiyet Çalışmaları Enstitüsüyle yapılan iş birliği ile 2022 yılında «Görünmez/Şeffaf» temalı bir fotoğraf sergisi organize etmiştir. Inès El-Shikh, sanatın iletişim kurmak ve güçlenmek için ilginç bir yöntem olduğunu belirtiyor: «İsviçre'de Müslüman kadınlar siyasette veya haberlerde fark ediliyor, ancak hiçbir zaman yaratıcılıkla ve yaptıkları işlerle veya kendilerini ifade etmeleriyle dikkat çekmiyorlar. Bununla mücadele etmek istedik.» Müslüman kadınlara uygulanan ayrımcılıkla mücadelenin birçok şekli olabilir - «Les Foulards Violets» grubu kendini, yakın ve örgütsel ağları sayesinde Cenevre ve Fransız bölgesindeki aktivist çevresinde önemli bir aktör olarak konumlandırmayı başardı.

Öneriler ve uyarılar

- Kantonunuzun veya belediyenizin Eşitlik Bürosu web sayfasına girin, büro ile temasa geçin ve talebinizin maddi olarak desteklenme veya danışmanlık hizmeti alma imkânı olup olmadığı hakkında bilgi alın.
- Eşitlik konusunda faaliyet gösteren, örneğin yerel kadın örgütü gibi organizasyonlarla temasa geçin.
- Çalışma hayatı konulu bir tema ise, sendika veya İsviçre Sendika Birliği ile temasa geçin.

Daha fazla bilgi

equality.ch: İsviçre Eşitlik Görevlileri Konferansı'nın web sayfası, federal, kanton ve şehir düzeyindeki kadın ve erkek eşitliği ile ilgili uzman kamu birimlerinin ve ofislerin adres listesini içerir.

Dupuis, S.: Feminismus und Islamität [Feminizm ve İslam]. Freiburg, 2023. islamandsociety.ch/de/feminismus

Dupuis, S.: Représentations stéréotypiques des masculinités musulmanes en Suisse [İsviçre'de klişe Müslüman Erkeklik Tasvirleri] (Fransızca dilinde). 2024. religion.ch/fr/blog/representations-stereotypiques-des-masculinite-musulmanes-en-suisse/

lesfoulardsviolets.wordpress.com: Foulards violets web sayfası (Fransızca dilinde)

Schneuwly Purdie, M.: Islam und die Konstruktion von Geschlechtsidentitäten. Zwischen Normativität, Kontextualität und Erfindungsreichtum [İslam ve Cinsiyet kimliğinin kurulumu. Normlara Bağlılık, Bağlamsal Yaklaşım ve Yaratıcılık Dengesi]. Freiburg, 2020. islamandsociety.ch/de/islam-und-die-konstruktion

humanrights.ch : Cinsiyet ve cinsel oryantasyon konulu faydalı adresler. humanrights.ch/de/ueber-uns/organisation/beratung-adressen/geschlecht/

ebg.admin.ch: Federal Büronun Erkek ve Kadın eşitliği konulu web sayfası.

sgb.ch: İsviçre Sendika Birliğinin web sayfası

Bkz. ekteki 2, 4, 15 ve 16 sayıları.

8. Radikalleşmek ve önleyici tedbirler

Federal İstihbarat teşkilatının tahminlerine göre İsviçre’de 2010’lu yıllarda birkaç düzine genç Müslüman erkek ve birkaç Müslüman kadın, şiddeti hoş gören ve bu hoşgörüyü dinî sebeplere dayandıran, aşırılık gösteren bir anlayışı benimsiyor. Bu düşünceye sahip olan az sayıda kişinin – cami sorumlularının bilgisi dahilinde veya değil – camilere gittikleri biliniyor. Radikalleşme süreci genellikle camilerin dışında gerçekleşir. Ancak radikalleşen kişiler İslam dinine dayanarak bu seçimi yaptıkları için, Müslüman olan ve olmayan vatandaşlar ve devletin kurumları, Müslüman cemaatlerin radikalleşmeye karşı önleyici tedbirler almasını bekliyorlar.

Müslüman cemaatlerin bu beklentiye cevap vermesi kolay değil. Birçok Müslüman cemaat ve birlikler doğrudan ve dolaylı olarak önleyici faaliyetlerle, örneğin çocuk ve gençleri destekleyerek, katılım sağlıyor. Özellikle karmaşık bağlantılar basite indirildiğinde veya dinî bağlantılar genelleştirildiğinde kamusal söylem burada zorlayıcı unsur olarak karşımıza çıkıyor. Bu gibi durumlarda Müslümanların somut uyarıları göz ardı etmesi, eleştirel soruları anında İslam düşmanlığı ile açıklaması fayda sağlamayacaktır. Kaldı ki bu şekilde davranış sergileyen bir kişi de aslında genelleştirici bir yaklaşım sergilemiş oluyor. Elbette Gayrimüslim kişilerin katkısı da gerekli. Güvene dayalı iş birliğinin temelinde, karşılıklı bakış açılarını farkındalıkla algılamak yatar.

Önemli unsurlar

Şiddet yanlısı aşırılığa evrilen radikalleşme süreci karmaşık ve sadece birçok aktörün iş birliği ile yenilebilen bir olgudur. Radikalleşmeyle mücadelenin yolu, hem önleyici tedbirler almaktan hem radikalleşme riski taşıyan kişiler veya halihazırda radikalleşmiş kişilere doğrudan müdahale etmekten geçer. Devlet kurumları, okullar, ebeveynler, spor dernekleri, gençlik dernekleri, dini cemaatler, gençlik çalışmalarında faaliyet gösteren çalışanlar ve Sosyal Hizmet birimlerinin iş birliği önem taşır.

Bu iş birliğinin başarılı olabilmesinin sırrı ise tarafların buna istekli ve hazır olması olması, karşılıklı anlayış göstermesi ve Devlet ile topluluklar arasında uzmanlık alanlarının karşılıklı paylaşıma açık olmasından geçer. Özellikle önleyici tedbir alınması konusunda karşılıklı güvenin inşa edilmiş olması büyük önem taşır – çünkü tüm aktörler kültürel ve kurumsal farklılıkları aşmak gibi büyük bir görevle karşı karşıyadır. Karşılıklı fikir alışverişinde bulunma imkânı sağlayan platformlar, birlikte yapılan mesleki gelişim eğitimleri veya moderatör kontrolünde yapılan sohbet oturumları önemli katkı sağlayabilir.

Din saikli aşırılık söz konusu olduğunda, dinî ve kültürel bağlam hakkında bilgi sahibi olduklarından önleyici tedbirlerin alınması ve müdahale edilmesinde Müslüman cemaatlerin işleyişi önemli bir rol oynar. Camiye gelen kişilerin dikkat çekici davranış sergilediğini, konuştuğunu veya kendini cemaatten soyutladığını fark etmeleri halinde, cemaat sorumlularının derneğin bu durum karşısında nasıl bir tutum içinde olması gerektiğini bilmesi gereklidir.

Gençlik çalışmaları kapsamında yürütülen faaliyetlerde aktif olan bugünün gençleri ileride yetişkin olduklarında cami faaliyetlerinde sorumluluk almaya daha yatkın oluyorlar. Gençlik çalışmaları kapsamında yaptıkları faaliyetler, aşırıların faaliyetlerinden daha cazip geliyor. Cemaat içerisinde kişisel olarak din ile yapıcı bir şekilde muhatap olmanın yollarını öğreniyorlar. Ancak soru ve sorunlarının ciddiye alınması önemli. Boş zamanlarında yapabilecekleri faaliyetler, sportif etkinlikler, eğitim programları veya kültürel faaliyetler gençlerin birlik duygusu ve anlam yükleyebilecekleri aktiviteler yapmalarına imkân sağlayacak ve radikalleşmeye yol açan, dışlanmışlık ve uzaklaşma duygusunun oluşmasını engelleyecektir.

Radikalleşmeyi görsellerle önlemek

Aargau Müslüman derneği (VAM) radikalleşmeyi önleyici tedbir olarak bir film projesi hayata geçirmiştir – proje kapsamında 20 dakika süren, destekleyici uzman bilgisi içeren ve İslami kaynakların dinî amaçlarla araçsallaştırılmasını konu alan bir film ortaya çıkmıştır. Ancak projeye giden yol, filme asıl katma değer sağlamıştır. «En büyük zorluk filmi çekmek değil, okullar, dernekler ve devlet kurumları ile iletişime geçebilmektir», diyor VAM derneğinden Malik Allawala. «İslam» veya «Radikalleşmek» ifadeleri birçok kişinin çekimser davranmasına sebep olmuştur. VAM derneği erken aşamada ilişkileri geliştirmeye büyük önem vermiş bir dernek olarak şahsi temasların, şeffaf iletişimin ve bilim, askeriye ve ilahiyat konularında uzmanların dahil edilmesinin önemine vurguluyor.

Belediye ve Neuenhof Okulu ile yapılan iş birliği kapıların açılmasına yardımcı olmuştur – film bu sayede gerçekçi bir ortamda öğrencilerle çekilebilmiştir. Malik Allawala devam ediyor: «Amacımız gençler hakkında bir film çekmek değildi – biz gençler ve toplumla birlikte bir film çekmek istedik.» Malik Allawala özetle diyor ki: «Çok büyük kaynaklara ihtiyacınız yok – ancak

istikrar, güven ve ortaklarınızın konuya ilgi göstermesi lazım.» Bu yaklaşım, bir film projesinin ağ kurmak için faydalı bir projeye dönüşebileceğini gösteriyor.

Projenin gerçekleşmesi için gösterilen büyük çabalara rağmen, okullardan temkinli geri bildirim gelmiştir. Aargau kantonundaki camilerde ise çalıştaylar düzenlenmiştir. Başta bazı okul ve öğretmenler, konuyla ilgili ders içeriğini isteyerek veya VAM temsilcisini çalıştaya davet ederek ilgi göstermiştir.

Filmin daha geniş bir kitleye ulaşmasını sağlamak için, film Almanca dilinde eğitim veren tüm okullara ve gençlik buluşma merkezlerine gönderilmiştir. Ancak filme gösterilen ilgi azalmış ve proje sadece yer yer dikkate alınmıştır. Her ne kadar film ve materyalleri eğitim alanının ufak bir bölümünde kendini gösterse de geri bildirimler beklenen dürtünün verilmeyeceğini ortaya koyuyor – proje, geniş kapsamlı bir önleyici araç olmaktan ziyade yalnızca duyarlı, küçük grupların sohbetlerinde etkili olabilmektedir.

Radikalleşme sürecinin temelinde, güç uygulamak veya onaylamak yatar. Bu durum, gücü kullanma tekeli elinde bulunduran devleti bir hayli zorluyor. Kanton ve büyük şehirlerin çoğunda, aşırılığın tüm şekillerini (sol ve sağ aşırılık dahil olmak üzere) gözlemleyen uzman birimler bulunur. Bazı kantonların kanton polis teşkilatı ve şehir polis teşkilatlarında «köprü kurucular» isimli birimler bulunur. Bu «köprü kurucular» derneklerin bakış açıları hakkında bilgi sahibi olmakla beraber, düzenli olarak dernek yöneticileri ile bir araya gelirler (burada dernek ile kast edilen sadece camiler değildir). «Köprü kurucular», devlet kurumları ve sivil toplum arasında önemli bir temas noktası konumundadır. İslam karşıtı olaylar meydana geldiğinde veya dikkat çeken davranışlarda bulunan bireyleri değerlendirmek gerektiğinde, Müslüman cemaatlerin iletişime geçebileceği önemli kişi konumunda olabilirler. Birçok durumda camilerin güvenlik konsepti geliştirmelerine veya acil durum planlarına destek sağlamış ve uygun uzman birimlerine doğru yönlendirme yaparak yardımcı olmuşlardır.

Köprü kurucular çalışmaya da dâhil edilebilir – ister gençlerin çalıştaylara katılmalarını sağlayarak ister ebeveynler için bilgilendirme etkinlikleri veya sunumlar organize ederek. Bu gibi iş birlikleri için ilişkileri devam ettirmek ve güven ortamı yaratmak her iki tarafın zaman ayırması ve şeffaf davranmasını gerektirir.

Öneriler ve uyarılar

- Caminize gelen gençlerden ilgilerini çekebilecek konu ve aktiviteler hakkında bilgi edinin ve onları organizasyonuna dahil edin. Gençlerin, önceki jenerasyondan ilginç kişilerle bir araya gelebilecekleri, sorular sorup, endişelerini dile getirebilecek ve bunlara yanıt alabilecekleri sohbet ortamları yaratın.
- Gençlerle sosyal medya dünyasını incelemek veya onlarla bir medya projesini hayata geçirebilecek uzman kişileri davet edin.
- ilgili devlet kurumları, uzman ve danışma birimleri, okul vs. ile ilişkilerini sürdürün.

Daha fazla bilgi

Ajil, A.: Disengagement und religiöser Wandel: Was geschieht nach einer Terrorismusverurteilung? [Siyasi bağların koparılması ve dini dönüşüm: Terör suçundan hüküm giydikten sonra neler olur?]. Freiburg, 2025. islamandsociety.ch/de/disengagement

Biasca, F.: Radikalisierung – Prävention, Massnahmen, Verantwortlichkeit [Radikalleşme – Önleyici yöntemler, Tedbirler, Sorumluluk]. Freiburg, 2025. islamandsociety.ch/de/radikalisierung

Brodard, B.: Prävention von gewalttätigem Extremismus in Verbindung mit dem Islam. Strategische Vision für die Schweiz [İslam Dini ile Bağlantılı Şiddet İçerikli Aşırıcılığın Önlenmesi, İsviçre için Stratejik Vizyon]. Biel: 2022. tasamouh.com/axes/ (sayfa 48'den itibaren somut tavsiyeler içeren «nos guides» sekmesine bakınız).

Casutt, G.: Hinter der Gewalt: Der Dschihadismus am Beispiel von Frauen in der Schweiz [Şiddetin Ardından: İsviçre'deki Kadınlar Üzerinden Cihatçılık]. Freiburg, 2025. islamandsociety.ch/de/hinter-der-gewalt

Schmid, H. / Schneuwly Purdie, M. / Lang, A.: Radikalisierungen vorbeugen: Zusammenarbeit zwischen Staat und muslimischen Organisationen [Radikalleşmeyi Önlemek: Devlet Kurumları Ve Müslüman Organizasyonların İş Birliği]. Freiburg, 2018. folia.unifr.ch/unifr/documents/306973

Bkz. ekteki 7, 31 ve 37 sayıları.

9. Ayrımcılık

İsviçre’de yaşayan Müslümanlar ve Müslüman oldukları varsayılan kişiler İslam dini ile aidiyeti olan veya olduğu varsayılarak ayrımcılığa maruz kalmaktadırlar. 2019 yılında İsviçre’de yaşayan Müslümanların % 35’i bu konuda bir ayrımcılık yaşadıklarını ifade ettiler.

Müslüman karşıtı ayrımcılık, Müslüman bir kişiye gösterilen ırkçı bir tavrıdır. Aynı zamanda sistem’den kaynaklı bir ırkçılıktan bahsetmekte mümkün. Bu ırkçılığın temelinde, kurumlar içinde bile uygulanabilen farklılık oluşturan ve eşitsizliği haklı gösteren düşünce ve algı kalıpları ve davranış biçimleri yatmaktadır. Bu yapısal boyut doğrudan ve dolaylı ırkçılığın oluşmasına zemin hazırlamaktadır.

Müslüman karşıtı ırkçılık farklı sosyal unsurlar ile kesişmekte, örneğin cinsiyet, kişinin kültürel ve etnik kökeni, sosyal sınıfı, ten rengi veya dini unsur olarak algılanan unsurlar. Birçok unsur birbiriyle iç içe geçebilir, hatta Müslümanlar da ırkçı davranışlar sergileyebilirler.

Müslüman rehberlik görevlileri ayrımcılığa maruz kalmış kişilere rehberlik edebilir ve danışmanlık yapabilir. Müslüman rehberlik görevlileri bu kişilerin yaşadıklarını dile getirmeleri, onların yetkili yerlere ihbar edilmesi, uygun desteğin alınması ve icabında hukuki yollara başvurulması konusunda cemaat içerisinde korunaklı bir ortam yaratarak yardımcı olabilirler.

Önemli unsurlar

İsviçre, uluslararası sözleşmeler gereği ırk ayrımcılığı ile mücadele etmek, azınlıkları korumak ve mağdur olan kişilere hizmet veren danışmanlık merkezlerini maddi anlamda güvence altına almak ve danışma yerlerine personel temin etmek ve güvenlik güçlerinin sırf ırkı sebebiyle kişilere şüpheli gözle bakmasını önleyecek tedbirleri almakla yükümlüdür.

İsviçre Anayasasının 8. maddesi eşitliği garanti altına almıştır ve kişilere cinsiyeti, ırkı, yaşı, sosyal konumu veya dini veya siyasi görüşü sebebiyle eşitsiz davranışlarda bulunulmasını yasaklamıştır. İsviçre Ceza Kanununun 261 sayılı maddesinde ise bahsedilen yasakların ihlali halinde uygulanacak ceza miktarı belirlenmiştir.

İrkçılıkla Mücadele Merkezi FRB, ırkçılığın önlenmesi için Federal hükümet tarafından kurulmuş bir organdır. İrkçılıkla Mücadele Merkezinin görevi, ulusal,

kanton ve yerel düzeyde bu amaca hizmet eden faaliyetleri hayata geçirmek, desteklemek ve koordine etmektir.

Federal hükümet ve kantonlar kısa adı KIP olan «Kanton Bazında Entegrasyon Programı»nın onayından sonra ırkçılıkla mücadele etmek için iki hedef belirlediler: İrkı sebebiyle ayrımcılık yaşamış mağdur kişilere danışmanlık ve destek hizmeti sunulması, ayrıca kurumlarda ve toplumda ırkçılık ve ırk ayrımı konusunda farkındalık yaratılması.

Her kanton ve birçok ilçe bu anlamda danışmanlık ve destek hizmeti sunmaktadır. Bu hizmet bazı yerlerde kantonun entegrasyon merkezi tarafından, bazı yerlerde ise kurumsal veya kurumsal olmayan merkezler tarafından verilir. Bu

Müslüman karşıtı ırkçılığı görünür kılmak ve mücadele etmek

Hukukçu Meriam Mastour, yirmi yıldır çeşitlilik ile ilgili sorular ve kapsama konusunda uzmanlaşmış bir isim olarak derneklerde faaliyet göstermekte olup, kâr amacı gütmeyen «De l’individuel au collectif» (DIAC) isimli derneğin kurucularındandır. Dindar bir kuruluş olmayan dernek, bölgedeki Müslüman kadın ve erkekleri bir araya getirmektedir. Meriam Mastour bu çerçevede Müslüman karşıtı ırkçılık yaşanması durumunda başvurulacak ve olayların gözetimini yapacak bir merkez kurmuş ve 2023 yılının Nisan ayından beri bu merkezi yönetmektedir.

Meriam Mastour der ki: «Bu proje ihtiyaçtan doğmuştur. Bana bildirilen çok vaka sayısı, diğer ihbar yerlerinin istatistik verilerini geçmekteydi.» Bu merkez kamu ve özel kurumlar tarafından desteklenmektedir. Müslüman karşıtı ırkçılık konusunda uzman olan, İsviçre’deki ilk başvuru ve danışmanlık merkezlerindendir. Bu merkez sayesinde bildirilmemiş vaka sayısı düşürülmektedir. «Bize başvuran kişiler başka yerlere başvuramayacak kişilerdir. »

Bu merkez online platform ve sosyal medya platformu üzerinden bildirilmiş ayrımcılık vakalarını toplar ve mağdur kişilere ücretsiz rehberlik hizmeti sunar: başvuranlara sunulan psiko-sosyal danışmanlık hizmeti ile mağdurların hareket kabiliyetini güçlendirmesi amaçlandırılmıştır. Verilen

hukuk danışmanlığı sayesinde başvurular yasal imkanlar hakkında aydınlatılır ve ihbar yazısı hazırlama aşamasında destek alabilecekleri yerler önerilir. Görevliler, mağdur kişilere ayrıca sendika, psikolog, avukat gibi uzmanları bulma konusunda yardımcı olurlar. Bu merkez okul, işletmeler gibi kurumlarda farkındalık yaratmak için çalıştaylar düzenler.

Merkez, gözetleme merkezi olarak, Müslüman karşıtı ırkçılıkla baş edebilmek adına bu davranışı anlamaya çalışır. «Her vaka hakkında bilgi sahibi olmamızın yanında Müslüman karşıtı ırkçılık hakkında uzman bilgisine sahip olmamız gerektiğinin bilincine vardık. Bu bilinç sayesinde etkin bir danışmanlık hizmeti verebilmek adına çok değerli fikirler topluyoruz. Birçok vakada benzer kalıpların görülmesi halinde, devlet kurumlarındaki partnerlerimizle somut çözümlerin varlığı hakkında fikir alışverişinde bulunuyoruz.»

DIAC merkezi 2024 yılından beri, ırkçılık kurbanları için kurulan danışmanlık ağının bir parçasıdır. Bu danışmanlık ağı humanrights.ch ve İsviçre Devletinin İrkçılıkla Mücadele komisyonu EKR tarafından koordine edilir. Merkez tarafından işlem gören tüm vakalar böylece resmi istatistiklerde yerini bulur.

merkezlerin bilgilerini ırkçılık mağduru kişiler için kurulmuş danışmanlık ağının web sayfasında bulabilirsiniz («Daha fazla bilgi» linkine tıklayınız)

Bazı grup ve dernekler ayrımcılıkla mücadele için kantonlar ve illerin her yıl 21 Mart tarihi civarında organize ettikleri İrkçılıkla Mücadele Haftası'nda farkındalık yaratmak amacıyla kampanya organize etmektedirler. Bazı kurumlar ayrımcılık sebebiyle mağdur olan kişiler için yardım ve danışmanlık hizmeti alma imkanı yaratmıştır. İslam Çatı Örgütü İsviçre Federasyonu, kısaca FIDS, 2018 yılında Müslüman karşıtı ırkçılığın ihbar edilebileceği ve danışmanlık hizmetinin verildiği bir merkez kurmuştur. Mağdur olan kişiler online olarak yaşadıkları olayı ihbar edebilir ve hukuki destek alabilir. FIDS 2025 yılı itibarıyla tüm olayları FRB'ye bildirmekte, böylece olaylar resmi istatistik kaydı altına alınmaktadır.

Öneriler ve uyarılar

Somut ayrımcılık vakalarında

- Müslüman karşıtı ayrımcılığa maruz kalan kişinin ifadelerini değerlendirmeye yapmadan dinleyin ve mağdurun duyguları ve hissettiklerine saygı gösterin. İfadelerine kuşku ile yaklaşmayın ve anlatılanları önemsizleştirmeye çalışmayın.
- Kişiye, durumuna uygun yardım alabileceği danışmanlık ve destek yeri hakkında bilgi verin (bkz. [Network Racism](#)).
- Mağdur kişi yasal yollara başvurmak istemiyorsa bile, kendisini olayı bir danışma merkezine ve ihbar platformuna bildirme konusunda cesaretlendirin ki olay resmi istatistiklerde yerini alsın.

Genel olarak

- İrkçilikla Mücadele Merkezi'nin yerel veya kanton bazındaki temsilcisini bir akşam toplantısı yapmak üzere cemaatinize davet edin. Bu şekilde önemli bilgiler ve imkanlar hakkında bilgi aktarımı yapılabilir ve yeni projeler için fikir üretilebilir.
- Bölgenizdeki diğer azınlıklarla görüşün. Cemaatinizin, göçmenlerin kurduğu kilise cemaatler, Musevi cemaatler veya Tamil Hindu tapınak üyeleri ile yapacağı görüşmelerden ilginizi çekebilecek gözlemler edinebilirsiniz.

Daha fazla bilgi

Föderation islamischer Dachorganisationen der Schweiz [İslam Çatı Örgütü İsviçre Federasyonu]: ihbar platformu. [fids.ch/anlaufstelle](#)
[diac-permanence.ch](#): DIAC – İsviçre'de Müslüman karşıtı ayrımcılığa yönelik danışmanlık ve gözlem yeri.

[network-racism.ch](#): İrkçilik kurbanları için danışmanlık ağı.

[reportonlinracism.ch](#): İsviçre İrkçılıkla Mücadele komisyonunun işlettiği «İrkçi, nefret içerikli konuşmaları ihbar platformu ».

[frb.admin.ch](#): İrkçilikla Mücadele Merkezi: Federal hükümetin federal, kanton ve yerel düzeyde tedbir koordinasyon merkezi.

Bkz. ekteki 2, 3, 6, 9, 14, 15, 16, 29, 30 ve 38 sayıları.

Terimler sözlüğü

Bakım çalışması: Çoğunlukla ücret alınmadan ve kadınlar tarafından yapılan, hasta ve aile bakım işleri

Belediye/ilçe: Kanton içindeki en küçük devlet birimi. Genellikle bir şehir veya bir veya birden fazla köyden oluşur ve bazı görevlerden bağımsız olarak sorumludur (nüfus idaresi, sular idaresi, okul organizasyonu, mezarlık işleri gibi)

Caritas: Katolik dini prensipleri üzerine kurulmuş, yurtiçi ve yurtdışında zor-
da olan kişilere yardım sağlayan yardım örgütü. Yardımlar sosyal hizmet,
danışmanlık, evsizlere yardım veya fakirlikle mücadele şeklinde yapılır

Çalışma hayatı: İstihdamı, yaşam alanı ve yaşam evresi olarak tanımlayan
bir dönemi tarif eder

Çıkar topluluğu: Ortak bir amaç için bir araya gelmiş birkaç kişi veya gr-
bun oluşan birlik

Çocuk ve yetişkinleri koruma kurumu (KESB): yetişkinlerin kendilerine
veya çocuklarına bakımlarını sağlayamayacakları durumlarda devreye giren
makam. KESB, vesayet, koruma amaçlı yerleştirme veya tıbbi önlemler gibi
konularda karar verir

Dil engeli: Farklı diller konuşan kişilerin anlaşmasını engelleyen durum

Dini amaç: Dini ritüeller, ibadet veya inanç uygulama unsurlarını yerine ge-
tiren bir dini topluluğun ve kurumun hedefi veya amacını tarif eder

Eğitim programları: Bilgi, beceri ve yetkinlik kazandırmayı amaçlayan kurs,
eğitimler veya öğrenme faaliyetleri

Ekümenik: birden fazla Hristiyan mezhebini birleştiren (örneğin aktiveler,
heyet veya belge)

Federal Hükümet: Kantonların yetki alanı dışında kalan görevlerden sorum-
lu kantonlar birliği (örneğin ordu, gümrük işleri, dış politika). Federal Konsey
üyeleri tarafından yönetilir (ülke yönetimi)

Federal istihbarat teşkilatı (NDB): Terörizm, casusluk veya radikallik gibi
milli güvenlik tehditlerinde Federal Konsey üyeleri ve kantonlara analiz ve
bilgi aktarımı yapan, devletin güvenlik organı

Güçlenmek: Bir kişi veya grubun, kendi hareket kabiliyetini, özgür iradesiyle
karar verme yeteneğini ve öz değerini kazanmasını veya güçlendirmesini
sağlayan, böylece bağımsızlığını ve toplumsal katılımını destekleyen gelişim

Güvenlik konsepti: Risk analizi ve koruma tedbiri öngören konsept

Hasta talimatı: Yetişkin bir bireyin ağır kaza geçirmiş veya bir hastalığın son
evresinde olması halinde uygulanmasını istediği veya reddettiği tıbbi adım-
ları düzenleyen belge

Hristiyan-Katolik Kilisesi (Eski Katolik Kilisesi olarak ta bilinir): Pa-
palığın hatasız kabul edilmesi dogmasına karşı protesto olarak 1871'den iti-
baren Roma Katolik Kilisesi'nden ayrılmış ve sekiz kantonunda kamu hukuku
çerçevesinde tanınmış küçük bir halk kilisesi

İmam: Camide namaz öncüsü, genellikle cemaat yöneticisi; Şii mezhebinde:
manevi lider

**İrksal profilleme (güvenlik güçlerinin ırkı sebebiyle kişilere şüpheli
gözle bakması):** Yasaklanmış bir uygulama olan, devletin güvenlik güçleri-
nin trafik ve kimlik kontrolü sırasında bireylere dış görünüşü sebebiyle (ör-
neğin ten rengi, tahmin edilen dini aidiyet) bireyleri şüpheli olarak sınıf-
landırması

İsviçre İşçi Yardımlaşma Kurumu (SAH): İsviçre'de yaşayan insanları sos-
yal ve mesleki entegrasyon konusunda eğitim, danışmanlık ve istihdam imk-
anlarıyla destekleyen yardım örgütü

İsviçre Mülteci Yardımı Kurumu (SFH): Sığınma ve iltica konularında
yardım faaliyetlerinde bulunan yardım kuruluşları ve örgütlerin çatı organi-
zasyonu. Kurum, İsviçre'deki mültecilerin korunması ve sahip oldukları ha-
klar konusunda faaliyet gösterir ve hukuki, sosyal ve insani alanda destek
olur

İsviçre Protestan-Reform Kilisesi'nin yardım örgütü (HEKS): İsviçre'de ve tüm dünyada zorda olan kişilere destek sağlayan Protestan yardım örgütü. Yapılan yardımlar insani yardım, kalkınma projeleri ve insan haklarına destek şeklindedir

Kamu dahilinde tanınma (bilinen adıyla: küçük tanıma, yani küçük toplulukların tanınması, takdiri): daha çok sembolik anlam taşıyan, altı **kan-
ton**da din cemaatlerine verilen hukuki statü

Kamu hukuku dahilinde tanınma: Dini topluluklara verilen kamu hukuku tüzel kişilik statüsü. 24 **kan-
ton**da uygulanır

Kamu yararı: toplumun tüm üyelerinin refahı

Kanton: Kendi anayasasına, hükümetine, parlamentosuna, vergi koyma yetkisi ve egemenliğe vs. sahip olan devlet ve din cemaatleri arasındaki ilişkiden sorumlu bölgesel birim diğer kantonlarla birlikte İsviçre Konfederasyonu'nu oluşturur

Kilise: Hristiyan ayinin yapıldığı mekân; manevi bağlamda cemaat; manevi bağlamda topluluk (cemaat) ve bu topluluğun örgütsel yapısı

Köprü kurucular: İsviçre kökenli olmayan kişilere, Polis teşkilatının işleyişini anlatan ve teşkilatla ilişkilerinde danışmanlık yapan uzman kişiler

Kuşak değişimi: Farklı yaş grupları veya kuşaklar arasında zaman içinde baş gösteren, bakış açısı, hayat tarzı, değer ve rollerin değişimi

Mahalle: Semt

Miras sözleşmesi: Muris ile varis arasında, mirasın nasıl yönetileceğini düzenleyen noter onaylı sözleşme

Müslüman karşıtı ayrımcılık: Müslüman olduğu varsayılan insanlara karşı sergilenen ayrımcılık, önyargılı ve düşmanca tavır

Okul sosyal hizmeti: Okullara, öğrencilere, ebeveynlere ve öğretmenlere sosyal, kişisel veya okul sorunlarında rehberlik eden, danışmanlık hizmeti veren ve yönlendiren profesyonel destek hizmeti

QuaMS («Resmî kurumlarda görevli Müslüman rehberlik işinin kalite kontrolü»): Zürich kantonundaki hastaneler, iltica kampları ve cezaevlerinin verilen Müslüman rehberler hizmetinin derneği

Ramazan: Müslümanların oruç ibadetlerini ay takvimine göre yerine getirdikleri ve her yıl bir öncekinden 10 gün erken başlayan oruç ayıdır

Sivil toplum örgütü (NGO): Fakirlikle mücadele, hayvan koruma ve spor gibi belirli bir hedef doğrultusunda faaliyet gösteren, faaliyet programına sahip organizasyon

Sivil toplum: Vatandaşların kamusal konulara katkıda bulunmak için resmî ve gayiresmî gruplar ve organizasyonlarda yer aldıkları kamusal alan

Spitex: Yaşlı, hasta veya engelli bireylerin kişisel vücut bakımı, ilaç uygulaması, ev işi veya tıbbi bakım gibi evde bakım gerektiren mobil bakım hizmeti

Toplumsal cinsiyet çeşitliliği: Bireyin kendi cinsiyetini farklı şekillerde anlayabilme çeşitliliği

Toplumsal cinsiyet: Bireylerin doğuştan sahip oldukları biyolojik cinsiyetleri gereği onlara yüklenen sosyal roller, davranış biçimleri ve kimliklerin bütününe ifade eder

Trans birey: Kendini doğuştan gelen cinsiyetle tanımlamayan ve çoğu durumda daha büyük bir uyum elde etmek için sosyal, tıbbi ve hukuki anlamda cinsiyet değiştirici tedbirlerin alınmasını hedefleyen veya tedbirleri uygulayan birey

Vakıf: Bir bağışçının (özel kişi veya şirket) kamu yararına bir amacı desteklemek için malvarlığını gayrikabili tahsis ettiği hukuki statü

Yaşlılar merkezi: Yaşlılara uygun, farklı konut ve bakım modellerini birleştiren yaşam alanları, örneğin bakım evleri, refakatli ikamet şekli ve günlük bakım modeli

Yaşlılık tedbir emri: Bir bireyin sağlık, idari ve malvarlığıyla ilgili işlerini kendi başına yönetemeyecek durumda olması halinde, bu görevi bir veya birden fazla kişiye verdiğini belgeleyen sözleşme

Kurumlar ve organizasyonlar

- 1 Bundesamt für Sozialversicherungen (BSV) [Sosyal Sigorta Kurumu], bsv.admin.ch: Federal hükümetin sosyal sigortalar alanındaki uzman kurum (emekli maaşı, maluliyet sigortası, emekli maaşını tamamlayıcı ödenekler, bireysel emeklilik sistemi ve aile yardımı).
- 2 Eidgenössisches Büro für die Gleichstellung von Mann und Frau (EBG) [Federal 'Kadın ve erkek eşitliği' ofisi], ebg.admin.ch: Kadın ve erkeğe eşit davranılmasını destekler ve İsviçre'de ayrımcılıkla mücadele eder.
- 3 Fachstelle für Rassismusbekämpfung (FRB) [İrkçilikla Mücadele ofisi], frb.admin.ch: ulusal düzeyde ırkçılığı önleme, ırkçılıkla mücadele ve insan haklarını desteklemekten sorumlu, İsviçre'nin İçişleri Bakanlığı (EDI)'ye bağlı kurum.
- 4 Fachstelle KIAL für ethisches und interreligiöses Lernen [St. Gallen Pedagojik Eğitim Yüksekokulu Uzman Ofisi KIAL], phsg.ch/erg-kial: Eğitim ve meslek gelişimi, araştırma-geliştirme ve hizmet alanında etik ve dinler arası öğrenmeye yönelik uzman birim.
- 5 Föderation islamischer Dachorganisationen Schweiz (FIDS) [İsviçre İslami Çatı Örgütü Federasyonu], fids.ch: Federal düzeyde faaliyet gösteren Müslüman çatı örgütü.
- 6 Institut für Religionsrecht [Din hukuku Enstitüsü], Freiburg Üniversitesi, unifr.ch/ius/religionsrecht
- 7 Kantonale Integrationsprogramme (KIP) [Kanton Düzeyinde Entegrasyon Programları], kip-pic.ch: Kantonların entegrasyon programlarına genel bakış sunan, Göç Devlet Sekreterliği (SEM) ile kantonların web sayfası.
- 8 Fachstelle für Migrantinnen und Migranten (MIFA) [Göçmenler için Uzman Ofisi], migrantenfachstelle.ch: Kültürlerarası danışmanlık ve rehberlik uzman birimi.
- 9 Staatssekretariat für Migration (SEM) [Göç Devlet Sekreterliği], sem.admin.ch: İsviçre'de göç, iltica, yabancıların entegrasyonu ve vatandaşlık konularından sorumlu federal makam.
- 10 Verein Multireligiöse Begleitung in Bern [Bern'de Çok Dinli Rehberlik Derneği], vmrb.ch: Bern Kantonu'ndaki kurumlarda gönüllü ruhani rehberlik hizmeti sunan dinlerarası bir organizasyon.

Web sayfaları (ulusal düzeyde)

- 11 Benevol, benevol.ch: Gönüllü çalışmaları destekleyen ve ağ kuran İsviçre çatı örgütü

- 12 Fedlex [Federal hukuk], fedlex.admin.ch: İsviçre Federal Hukuku'nun yasa ve yönetmeliklerini erişime sunan resmî platform.
- 13 Vitamin B, vitaminb.ch: tüm İsviçre genelinde derneklere eğitim, danışmanlık ve ağ oluşturma konularında yardımcı olan bağımsız uzman birim.
- 14 Islam & Society, islamandsociety.ch: Freiburg Üniversitesi bünyesindeki İsviçre İslam ve Toplum Merkezi'nin, İsviçre'deki İslam ve Müslüman topluluklarla ilgili bilimsel temelli bilgiler sunan platformu.
- 15 Les Foulards Violets [mor eşarplar], lesfoulardsviolets.wordpress.com: İsviçre'nin Fransızca konuşulan bölgesinde Müslüman kadınların haklarını savunan feminist hareket platformu.
- 16 humanrights.ch: Bern'de bulunan, İsviçre'deki insan haklarını güçlendiren sivil toplum örgütü.
- 17 migesplus.ch: İsviçre Kızıl Haç örgütünün, birçok dilde sağlık ve sosyal bilgiler sunan web sitesi.
- 18 Nationales Forum Alter und Migration [Ulusal yaşlılık ve göç forumu], alter-migration.ch: İsviçre'deki yaşlı göçmenler için projeleri ve programları bir araya getiren ve erişime sunan platform.
- 19 Pro Senectute Schweiz, prosenectute.ch: İsviçre'de yaşlı insanların refahı için çalışan organizasyon.
- 20 Schweizerische Gemeinnützige Gesellschaft (SGG) [İsviçre Kamu Refahı Derneği], sgg-ssup.ch: İsviçre'de sosyal projeleri ve toplumsal dayanışmayı destekleyen, kamu yararına çalışan örgüt.
- 21 Schweizerischer Dokumentenserver Bildung [İsviçre Eğitim belgeleri sunucusu], edudoc.ch: İsviçre'de eğitim politikalarının belge ve uzman bilgilerini sunan, kantonlardaki eğitim müdürleri konferansının (EDK) devlet destekli platformu.
- 22 Schweizerischer Gewerkschaftsbund [İsviçre Sendika Birliği], sgb.ch: çalışanların hakları ve sosyal güvenliğini güçlendiren birlik.
- 23 Verein ethik-religionen-gemeinschaft.ch [etik-dini-birlikler derneği], ethik-religion-gemeinschaft.ch: Müfredat 21'e göre etik, din ve birlik (ERG) alanında ders verenlerin çevrimiçi platformu.

Yayınlar

- 24 Ajil, A. Disengagement und religiöser Wandel: Was geschieht nach einer Terrorismusverurteilung? (Siyasi bağların koparılması ve dini dönüşüm: Terör suçundan hüküm giydikten sonra neler olur?) Freiburg, 2025. islamandsociety.ch/de/disengagement

- 25 Biasca, F. Radikalisierung – Prävention, Massnahmen, Verantwortlichkeit [Radikalleşme – Önleyici yöntemler, tedbirler, sorumluluk]. Freiburg, 2020. islamandsociety.ch/de/radikalisierung
- 26 Brodard, B. Prävention von gewalttätigem Extremismus in Verbindung mit dem Islam. Strategische Vision für die Schweiz [Islam dini ile bağlantılı şiddet içerikli aşırıcılığın önlenmesi, İsviçre için stratejik vizyon]. Biel, 2022. Tasamouh. tasamouh.com/axes/, sayfa 48'den itibaren somut tavsiyeler içeren «nos guides» sekmesine bakınız.
- 27 Casutt, G. Hinter der Gewalt: Der Dschihadismus am Beispiel von Frauen in der Schweiz [Şiddetin ardından: İsviçre'deki kadınlar üzerinden cihatçılık]. Freiburg, 2025. islamandsociety.ch/de/hinter-der-gewalt
- 28 Lindemann, A. Melden oder nicht melden? Umgang der muslimischen Bevölkerung mit Diskriminierung [İhbar etmek mi etmemek mi? Müslüman topluluğun ayrımcılıkla ilişkisi]. Freiburg, 2023. islamandsociety.ch/de/melden-oder-nicht
- 29 Dupuis, S. Représentations stéréotypiques des masculinités musulmanes en Suisse [İsviçre'de Müslüman erkekliğine dair klişe algılar]. Zürich, 2024. religion.ch/fr/blog/representations-stereotypiques
- 30 Dupuis, S. Feminismus und Islamität [Feminizm ve İslam]. Freiburg, 2023. islamandsociety.ch/de/feminismus
- 31 Kantonspolizei Zürich [Zürich Kanton Polisi]. Extremistische Radikalisierung. Umgang mit potentiell gefährdeten Jugendlichen. Gesprächsleitfaden [Aşırı radikalleşme. Potansiyel tehlike altındaki gençlerle iletişim. Konuşma yönlendirme kılavuzu]. Zürich, 2021. zh.ch/de/sicherheit-justiz/delikte-praevention/gewalt-extremismus/radikalisierung-extremismus.html (bkz. «weiterführende Informationen» [daha fazla bilgi bölümüne]).
- 32 Katholische Kirche im Kanton Zürich [Zürich Kantonu Katolik kilisesi]. Handbuch Freiwilligenarbeit [Gönüllü faaliyetler için kılavuz kitap]. Zürich, 2009. zhkath.ch > Arama yapmak için «Handbuch Freiwilligenarbeit» terimini girin.
- 33 Stadt Heilbronn. Stabsstelle Partizipation und Integration [Heilbronn Şehri, Katılım ve Entegrasyon masası]. Kultursensible Pflege und Betreuung von muslimischen Menschen – Ein kompakter Ratgeber für die berufliche Praxis [Müslüman bireylere kültürel açıdan duyarlı bakım ve rehberlik- mesleki uygulama için faydalı bir el kitabı]. Stuttgart, 2017. Alzheimer Gesellschaft Baden-Württemberg e. V. alzheimer-bw.de >

Mehr erfahren > Migration und Demez > Interkultureller Demenzkoffer [kültürlerarası demans kiti].

- 34 Biasca, F. Diskriminierung, Wahrnehmung, gemeldete Fälle und Arbeitswelt [Ayrımcılık, algı, ihbar edilen vakalar ve istihdam dünyası]. Freiburg, 2020. islamandsociety.ch/de/diskriminierung
- 35 Schmid, H., Pahud de Mortanges, R., Tunger-Zanetti, A., & Roveri, T. Religiöse Diversität, interreligiöse Perspektiven und islamischer Religionsunterricht in der Schweiz. Bestandsaufnahme und Gestaltungsspielräume [Din çeşitliliği, kültürlerarası perspektifler ve İsviçre'de İslam dini dersi. Durum tespiti ve yaratıcılık alanları] (SZIG-Studies). Schweizerisches Zentrum für Islam und Gesellschaft. Freiburg, 2023. doi.org/10.51363/unifr.szigs.2023.010d
- 36 Schmid, H., Schneuwly Purdie, M., & Lang, A. Radikalisierungen vorbeugen. Zusammenarbeit zwischen Staat und muslimischen Organisationen [Radikalleşmeyi önlemek. Devlet ve Müslüman örgütler arasındaki iş birliği, İslam ve Toplum Merkezi İsviçre]. Freiburg, 2018. folia.unifr.ch/unifr/documents/306973
- 37 Schneuwly Purdie, M. Integrations- und Sicherheitsfragen [Entegrasyon ve güvenlik soruları]. Freiburg, 2020. islamandsociety.ch/de/integrations-und-sicherheitsfragen
- 38 Schneuwly Purdie, M., Stegmann, R. Die Frage des doppelten Anteils. Eine Erbschaftspraxis im Spiegel des schweizerischen Rechtsrahmens und der Reformdynamik im Islam [Çift miras pay meselesi. İsviçre'de yasalar çerçevesinde miras uygulaması ve İslam'da reform dinamikleri]. Freiburg, 2025. islamandsociety.ch/de/die-frage-des-doppelten-anteils
- 39 EKR: Tangram [İsviçre'de ırkçılık ve ayrımcılık konulu, Federal İrkçilikla Mücadele Komisyonunun yayımladığı uzman dergi]. Bern, 1996 yılından beri yayımda. ekr.admin.ch/d108.html
- 40 Trucco, N., Dehbi, A., Dziri, A., & Schmid, H. Antimuslimischer Rassismus in der Schweiz: Grundlagenstudie [İsviçre'de Müslüman karşıtı ırkçılık: Temel dayanakların araştırılması]. Freiburg, 2025. folia.unifr.ch/unifr/documents/331088
- 41 Tunger-Zanetti, A. / Endres, J. / Martens, S. / Wagner, N. Ramadan kommt immer so plötzlich [Ramazan ayı aniden geliyor. İslam, okul ve toplum: İş hayatında uygulanabilecek pratik adımlar]. Luzern Üniversitesi, Din araştırması merkezinin yayını, 2019. doi.org/10.5281/zenodo.3086011

Kantonlara göre kaynaklar

AG - Aargau kantonu

- 42 Hallo-Aargau, hallo-aargau.ch: Göçmen ve uzman kişilere çeşitli dillerde bilgi veren platform.
- 43 Fachstelle Integration Region Baden, Stadt Baden [Baden bölgesi, Baden Şehrinde Entegrasyon Ofisi]: Baden’de entegrasyon konuları hakkında bilgi ve danışmanlık hizmeti verir. Arama yapmak için «[baden.ch](https://www.baden.ch) > Leben > Integration» tıklayın.
- 44 Integration Aargau [Aargau’da entegrasyon], integrationaargau.ch: Kanton Aargau’da göç, entegrasyon ve ırkçı ayrımcılık konularında uzman birim.
- 45 Kanton Aargau, ag.ch/de/themen/migration-integration: Göç, ikamet, vatandaşlık alma ve entegrasyon konularında detaylı bilgi veren web sayfası.
- 46 Pro Senectute Aargau, ag.prosenectute.ch: toplum yararına çalışan ve kâr amacı gütmeyen, yaşlı insanlara bilgi ve hizmet sunan vakıf.
- 47 Fachstelle Alter und Familie des Kantons Aargau [Aargau Kantonu Yaşlılık ve Aile Uzman Ofisi], ag.ch/de/themen/soziales-gesellschaft/alter: Aargau kantonundaki belediye ve bireylere yaşlılık ve aile konularında destek sağlar ve yaşlılık politikası uygulamalarını koordine eder.

AI - Appenzell-Innerrhoden kantonu

- 48 Fachstelle Integration [Entegrasyon Ofisi], ai.ch, «Fachstelle Integration» sekmesini arayın: Appenzell Innerrhoden kantonunda entegrasyon konularında danışma ve koordinasyon merkezi.
- 49 Pro Senectute Appenzell Innerrhoden, ai.prosenectute.ch: toplum yararına çalışan ve kâr amacı gütmeyen, yaşlı insanlara bilgi ve hizmet sunan vakıf.

AR - Appenzell-Ausserrhoden kantonu

- 50 Hallo Ausserrhoden, hallo-ar.ch: Göçmen ve uzman kişilere çeşitli dillerde bilgi veren platform.
- 51 Amt für Soziales, Abteilung Chancengleichheit [Sosyal Hizmetler Kurumu, Fırsat Eşitliği Birimi], ar.ch, «Integration» kelimesiyle arayın: entegrasyon konulu sorular ve kanton düzeyindeki entegrasyon programlarının (KIP) uygulamasından sorumlu. Katılımı arttırma, dil öğrenmeyi teşvik etme ve çalışma hayatına entegrasyon konularında yetkili.
- 52 Pro Senectute Appenzell Ausserrhoden, ar.prosenectute.ch: toplum yararına çalışan ve kâr amacı gütmeyen, yaşlı insanlara bilgi ve hizmet sunan vakıf.

BE - Bern kantonu

- 53 Gesundheits-, Sozial- und Integrationsdirektion (GSI) [Sağlık/Sosyal İşler ve Entegrasyon Müdürlüğü], gsi.be.ch, arama yapmak için «Alter» kelimesini girin: kantonun uyguladığı yaşlılık politikalarından sorumlu olan müdürlük, yaşlı insanların bağımsızlığını ve onlara destek verilmesini teşvik eder.
- 54 Gesundheits-, Sozial- und Integrationsdirektion (GSI), Amt für Integration und Soziales [Sağlık/Sosyal İşler ve Entegrasyon Müdürlüğü], gsi.be.ch, «Amt für Integration»: kelimesiyle arayın. Entegrasyon, sosyal yardım, aile/gençler/engelli bireylerin meseleleri ile ilgilenir.
- 55 Fachstelle für Migrations- und Rassismusfragen der Stadt [Bern Şehri Göç ve Irkçılık Uzman Ofisi], bern.ch, «Fachstelle für Migration» kelimesiyle arayın: Bern şehrinin göç, ırkçılık ve çeşitlilik konularında başvuru merkezi, Bern şehri entegrasyon Yetki Merkezi.
- 56 Hallo Bern, hallo-bern.ch: Göçmen ve uzman kişilere çeşitli dillerde bilgi veren platform.
- 57 Pro Senectute Kanton Bern, be.prosenectute.ch: toplum yararına çalışan ve kâr amacı gütmeyen, yaşlı insanlara bilgi ve hizmet sunan vakıf.
- 58 Fachstelle Integration der Stadt Thun [Thun Şehrinin Entegrasyon Ofisi], thun.ch/integration: yerel entegrasyon politikalarından sorumlu birim.
- 59 isa Bern, isabern.ch: Bern, Burgdorf, Langenthal’daki entegrasyon yetki merkezleri.
- 60 Fachstelle für kirchliche und religiöse Angelegenheiten [Kilise ve Din İşleri Departmanı], bkra.dij.be.ch: Din cemaatleri ve kanton bazındaki kurumlar arasındaki irtibat bürosu.

BL - Basel-Landschaft kantonu

- 61 Anlaufstelle Alters- und Pflegeregion Liestal (APRL) [Liestal Bölgesi Yaşlı ve Bakım Danışma Merkezi], alters-und-pflegeregion-liestal.ch: Yaşlılık konularında başvuru merkezi – yaşlılara sunulan hizmetler.
- 62 Pro Senectute beider Basel [Pro Senectute her iki Basel kantonu için], bb.pro-senectute.ch: toplum yararına çalışan ve kâr amacı gütmeyen, yaşlı insanlara bilgi ve hizmet sunan vakıf.
- 63 Ausländerdienst Baselland [Yabancılar Servisi Baselland], ald-bl.ch: Göçmenlere dil, meslek, danışmanlık ve entegrasyon konularında destek sağlayan Yetki Merkezi.
- 64 Amt für Migration, Integration und Bürgerrecht [Göç, Entegrasyon ve Vatandaşlık Dairesi], baselland.ch, «Fachabteilung Integration» kelimesiyle ara-

- yın: yabancılar ve iltica hukuku ile vatandaşlığa geçme süreciyle ilgili birim.
- 65 Hallo Baselland, hallo-baselland.ch: Göçmen ve uzman kişilere çeşitli dillerde bilgi veren platform.

BS - Basel-Stadt kantonu

- 66 Fachstelle Alter und Gesundheit ABS [Yaşlılık ve Sağlık Uzman Ofisi], alter-undgesundheits-abs.ch: yaşlılıkla ilgili sorular için Allschwil-Binningen-Schönenbuch bölgesindeki merkezi irtibat noktası.
- 67 Pro Senectute beider Basel [Pro Senectute, her iki Basel kantonu için], bb.pro-senectute.ch: toplum yararına çalışan ve kâr amacı gütmeyen, yaşlı insanlara bilgi ve hizmet sunan vakıf.
- 68 GGG Migration, ggg-migration.ch: entegrasyon Yetki Merkezleri.
- 69 Abteilung Gleichstellung und Diversität des Präsidialdepartementes [Eşitlik ve Çeşitlilik Başkanlık Ofisi], bs.ch/pd/gleichstellung-und-diversitaet: Fırsat eşitliği ve çeşitliliğin desteklenmesi için yetkili birim.
- 70 Hallo Basel-Stadt, hallo-baselstadt.ch: Göçmen ve uzman kişilere çeşitli dillerde bilgi veren platform.
- 71 Fachstelle Integration und Antirassismus [Entegrasyon ve Irkçılıkla Mücadele Ofisi], bs.ch, «Religion» kelimesiyle arayın: dini soruları koordine eden ve bu bağlamda din cemaatlerine yönelik özel danışmanlık hizmeti sunan birim.

FR - Freiburg kantonu

- 72 Fachstelle für die Integration der MigrantInnen und für Rassismusprävention (IMR) [Göçmenlerin Entegrasyonu ve Irkçılığı Önleme Uzman Ofisi], fr.ch/de/sjsd/imr: entegrasyon ve ırkçılığı önleyici politikaların geliştirilmesinden ve uygulanmasından sorumlu birim.
- 73 Hello Freiburg, fr.ch/de/hello-freiburg/: Göçmen ve uzman kişilere çeşitli dillerde bilgi veren platform.
- 74 Pro Senectute Freiburg, fr.prosenectute.ch: toplum yararına çalışan ve kâr amacı gütmeyen, yaşlı insanlara bilgi ve hizmet sunan vakıf.
- 75 Sozialvorsorgeamt [Sosyal Kurum], fr.ch/de/gsd/sva/senior-angebot-und-informationen: Yaşlılara hizmet ve bilgi veren kurum.

GE - Cenevre kantonu

- 76 Plateforme du réseau seniors Genève [Cenevre Yaşlılar Ağı Platformu], plateformeseniors.ch: yaşlılar örgütleri ile devlet kurumlarının ağ oluşturmaktan sorumlu kurum (Fransızca dilinde).

- 77 Bonjour Genève [Günaydın Cenevre], bonjourgeneve.ch: Göçmen ve uzman kişilere çeşitli dillerde bilgi veren platform (Fransızca dilinde).
- 78 OAIS – Bureau de l'intégration et de la citoyenneté [Entegrasyon ve Vatandaşlık Ofisi], ge.ch/organisation/oais-bureau-integration-citoyenne-te: entegrasyon tedbirlerinin koordinasyonu, geliştirilmesi ve finansmanından sorumlu birim (Fransızca dilinde).
- 79 Pro Senectute Genève, ge.prosenectute.ch: toplum yararına çalışan ve kâr amacı gütmeyen, yaşlı insanlara bilgi ve hizmet sunan vakıf (Fransızca dilinde).

GL - Glarus kantonu

- 80 Hallo Glarus, hallo-glarus.ch: Göçmen ve uzman kişilere çeşitli dillerde bilgi veren platform.
- 81 Fachstelle Gesellschaft des Departement Bildung und Kultur [Eğitim ve Kültür Departmanının Toplum Ofisi], arama yapmak için «gl.ch > Verwaltung > Bildung und Kultur > Volksschule und Sport > Gesellschaft > Integration» tıklayın: entegrasyon, aile ve eşitlikten sorumlu birim.
- 82 Departement Volkswirtschaft und Inneres [Halk Ekonomisi ve İçişleri departmanı], arama yapmak için «gl.ch > Verwaltung > Volkswirtschaft und Inneres > Soziales > Pflege und Betreuung» tıklayın: bakım ve rehberlikten sorumlu birim.
- 83 Pro Senectute Glarus, gl.prosenectute.ch: toplum yararına çalışan ve kâr amacı gütmeyen, yaşlı insanlara bilgi ve hizmet sunan vakıf.

GR - Graubünden kantonu

- 84 Amt für Migration und Zivilrecht [Göç ve Medeni Hukuk Bürosu], gr.ch/DE/institutionen/verwaltung/djsg/afm/dienstleistungen/integration: Göç, ikamet, ülkeye giriş, entegrasyon ve medeni hukuk konularında bilgi veren kurum.
- 85 Hallo Graubünden, hallo.gr.ch: Göçmen ve uzman kişilere çeşitli dillerde bilgi veren platform.
- 86 Pro Senectute Graubünden, gr.prosenectute.ch: toplum yararına çalışan ve kâr amacı gütmeyen, yaşlı insanlara bilgi ve hizmet sunan vakıf.
- 87 Fachstelle Gesundheitsförderung [Sağlık Geliştirme Ofisi], gr.ch/DE/institutionen/verwaltung/djsg/ga/fgf: sağlık soruları başvuru merkezi.
- 88 Fachstelle Integration Graubünden [Graubünden Kantonu Entegrasyon Ofisi], integration.gr.ch: entegrasyon konularında yetkili kurum.

JU - Jura kantonu

- 89 Bureau de l'intégration des étrangers et de la lutte contre le racisme [Ya-

bancaların Entegrasyonu ve Irkçılıkla Mücadele Ofisi], jura.ch/bi: entegrasyon konularında yetkili birim (Fransızca dilinde).

- 90 Pro Senectute Arc Jurassien, arcjurassien.prosenectute.ch: toplum yararına çalışan ve kâr amacı gütmeyen, yaşlı insanlara bilgi ve hizmet sunan vakıf (Fransızca dilinde).
- 91 Service de la santé publique [Halk Sağlığı Hizmeti], jura.ch/fr/Autorites/Administration/DES/SSA/Service-de-la-sante-publique-SSA.html: sağlık konulu sorularınız için (Fransızca dilinde).

LU - Luzern kantonu

- 92 Fabia Kompetenzzentrum Migration [Fabia Entegrasyon Yetki Merkezi], fabialuzern.ch: Göçmenlere danışmanlık hizmeti verir.
- 93 Dienststelle Soziales und Gesellschaft (DISG) [Sosyal Hizmetler ve Toplum Birimi], disg.lu.ch/integration: entegrasyon konularında yetkili birim.
- 94 Dienststelle Soziales und Gesellschaft (DISG) [Sosyal Hizmetler ve Toplum Birimi], disg.lu.ch/themen/Menschen_im_Alter: yaşlılıkla ilgili sorular için yetkili.
- 95 Pro Senectute Luzern, lu.prosenectute.ch: toplum yararına çalışan ve kâr amacı gütmeyen, yaşlı insanlara bilgi ve hizmet sunan vakıf.
- 96 Stadt Luzern [Luzern şehri], stadtluzern.ch/dienstleistungeninformation/3521: yaşlılıkla ilgili sorular için yetkili.
- 97 Stadt Luzern [Luzern şehri], stadtluzern.ch/dienstleistungeninformation/143: entegrasyon konulu sorular için yetkili.

NE - Neuenburg kantonu

- 98 Service des migrations [Göçmenlik Hizmeti], ne.ch/themes/Pages/migration-et-integration.aspx: göç ve entegrasyon konulu sorular için yetkili.
- 99 Pro Senectute Arc Jurassien, arcjurassien.prosenectute.ch: toplum yararına çalışan ve kâr amacı gütmeyen, yaşlı insanlara bilgi ve hizmet sunan vakıf.

NW - Nidwalden kantonu

- 100 Gesundheitsförderung und Integration [Sağlık gelişimi ve entegrasyon], nw.ch/gfintegrintegration: sağlık ve entegrasyon konulu sorular için yetkili.
- 101 Integration Nidwalden, integration.nw.ch: İsviçre ve kantonda yaşama dair sorularınız için.
- 102 Pro Senectute Nidwalden, nw.prosenectute.ch: toplum yararına çalışan ve kâr amacı gütmeyen, yaşlı insanlara bilgi ve hizmet sunan vakıf.

OW - Obwalden kantonu

- 103 Fachstelle Gesellschaftsfragen [Sosyal Sorular Departmanı], integration.ow.ch: İsviçre ve kantonda yaşama dair sorularınız için.
- 104 Gesundheitsamt [Sağlık Müdürlüğü], ow.ch/gesundheitsoziales/5471: Sağlık ve yaşlılıkla ilgili sorular için yetkili.
- 105 Pro Senectute Obwalden, ow.prosenectute.ch: toplum yararına çalışan ve kâr amacı gütmeyen, yaşlı insanlara bilgi ve hizmet sunan vakıf.

SG - St. Gallen

- 106 Amt für Soziales – Abteilung Alter und Behinderung [Sosyal Hizmetler Kurumu – Yaşlılar ve Engelliler Departmanı], sg.ch/gesundheit-soziales/soziales/alter: sağlık ve yaşlılıkla ilgili sorular için.
- 107 Amt für Soziales – Abteilung Integration und Gleichstellung [Sosyal Hizmetler Kurumu – Entegrasyon ve Fırsat Eşitliği Departmanı], sg.ch/gesundheit-soziales/soziales/integration: entegrasyon ve din konulu sorular için.
- 108 Fachstelle Integration Wil [Wil Şehri Entegrasyon Uzman Ofisi], arama yapmak için «stadtwil.ch > Dienste, Integration und Kultur > Fachstelle Integration» tıklayın: Wil şehrinde entegrasyon konulu sorular için.
- 109 Hallo St. Gallen, hallo.sg.ch: Göçmen ve uzman kişilere çeşitli dillerde bilgi veren platform.
- 110 Integrationsstelle der Stadt St. Gallen [St. Gallen Şehri Entegrasyon Ofisi], stadt.sg.ch/home/gesellschaft-sicherheit/zusammenleben-vereine/integration: entegrasyon konulu sorular için.
- 111 Pro Senectute St.Gallen, sg.prosenectute.ch: toplum yararına çalışan ve kâr amacı gütmeyen, yaşlı insanlara bilgi ve hizmet sunan vakıf.

SH - Schaffhausen kantonu

- 112 Integrationsförderung im Departement des Innern [İçişleri departmanına bağlı Sosyal Hizmetler Kurumu Entegrasyon Destekleme Ofisi], sh.ch, entegrasyon konulu sorular için «Integrationsförderung» kelimesiyle arayın.
- 113 Pro Senectute Schaffhausen, sh.prosenectute.ch: toplum yararına çalışan ve kâr amacı gütmeyen, yaşlı insanlara bilgi ve hizmet sunan vakıf.
- 114 Koordinationsstelle Alter [Schaffhausen Şehri Yaşlılar Koordinasyon Ofisi], stadtschaffhausen.ch/koordinationsstellealter/31579: yaşlılık konulu sorular için.

SO - Solothurn kantonu

- 115 Amt für Gesellschaft und Soziales des Kantons Solothurn [Solothurn Kantonu

Toplum ve Sosyal Hizmetler Ofisi], [so.ch/verwaltung/departement-des-innern/amt-fuer-gesellschaft-und-soziales/integration-und-gleichstellung/integrationsfoerderung](https://www.so.ch/verwaltung/departement-des-innern/amt-fuer-gesellschaft-und-soziales/integration-und-gleichstellung/integrationsfoerderung): entegrasyon konulu sorular için.

- 116 Pro Senectute Solothurn, [so.prosenectute.ch](https://www.prosenectute.ch): toplum yararına çalışan ve kâr amacı gütmeyen, yaşlı insanlara bilgi ve hizmet sunan vakıf.
- 117 Koordinationsstelle Religionsfragen [Din İşleri Koordinasyon Ofisi], [so.ch](https://www.so.ch), din konulu sorularda arama yapmak için: «Koordinationsstelle Religionsfragen».

SZ - Schwyz kantonu

- 118 Amt für Gesundheit und Soziales – Bereich Soziales/Alter [Sağlık ve Sosyal Hizmetler Kurumu – yaşlılık/sosyal hizmetler birimi], [sz.ch](https://www.sz.ch), yaşlılıkla ilgili sorular için «Alter» kelimesiyle arayın.
- 119 Amt für Migration [Göç Bakanlığı], [sz.ch](https://www.sz.ch), göç ve entegrasyon konulu sorular için «Integration» kelimesiyle arayın.
- 120 Kompetenzzentrum für Integration [Entegrasyon Yetki Merkezi], [kom-in.ch](https://www.kom-in.ch): entegrasyon konulu sorular için.
- 121 Pro Senectute Kanton Schwyz, [sz.prosenectute.ch](https://www.sz.prosenectute.ch): toplum yararına çalışan ve kâr amacı gütmeyen, yaşlı insanlara bilgi ve hizmet sunan vakıf.

TG - Thurgau kantonu

- 122 Fachstelle Gesellschaft der Stadt Romanshorn [Romanshorn Şehri, Toplumsal İşler Birimi], [romanshorn.ch](https://www.romanshorn.ch), entegrasyon konulu sorular için «Fachstelle Gesellschaft»: kelimesiyle arayın.
- 123 Migrationsamt [Göç Bakanlığı], [migrationsamt.tg.ch/integration](https://www.migrationsamt.tg.ch/integration): entegrasyon ve göç konulu sorular için.
- 124 Kantonale Fachstelle Alter (KFA) des SRK Thurgau [İsviçre Kızılağaç Thurgau kantonu Yaşlılar Uzman Ofisi], [srk-thurgau.ch/kantonale-fachstelle-alter](https://www.srk-thurgau.ch/kantonale-fachstelle-alter): yaşlılık konulu sorular için.
- 125 Kompetenzzentrum Integration (KOI) der Stadt Kreuzlingen [Kreuzlingen Şehri Entegrasyon Yetki Merkezi], [kreuzlingen.ch/inhalt/kompetenzzentrum-integration-koi](https://www.kreuzlingen.ch/inhalt/kompetenzzentrum-integration-koi): Kreuzlingen’de entegrasyon konularındaki sorular için.
- 126 Amt für Gesellschaft und Integration der Stadt Frauenfeld – Koordination Integrationsförderung [Frauenfeld Şehri, Toplum ve Entegrasyon Kurumu – Entegrasyon Desteği Koordinasyonu], [frauenfeld.ch](https://www.frauenfeld.ch), entegrasyon konularında yetkili kurum, «Koordination Integrationsförderung» kelimesiyle arayın.
- 127 Pro Senectute Thurgau, [pstg.ch](https://www.pstg.ch): toplum yararına çalışan ve kâr amacı gütmeyen, yaşlı insanlara bilgi ve hizmet sunan vakıf.

- 128 Fachstelle Gesellschaft der Stadt Amriswil [Amriswil Şehri, Toplumsal İşler Birimi], [amriswil.ch/unterinstanzen/15420](https://www.amriswil.ch/unterinstanzen/15420): entegrasyon ve toplumsal konulardaki sorular için.

TI - Tessin kantonu

- 129 Dipartimento della sanità e della socialità [Sağlık ve Sosyal Hizmetler Departmanı], www4.ti.ch/dss/dipartimento: sağlık ve sosyal konularda yetkili kurum (İtalyanca dilinde).
- 130 Servizio per l’integrazione degli stranieri [Yabancılar için Entegrasyon Ofisi], www4.ti.ch/di/integrazione-degli-stranieri: entegrasyon konulu sorularda yetkili kurum (İtalyanca dilinde).
- 131 Pro Senectute Tessin, [ti.prosenectute.ch](https://www.ti.prosenectute.ch): toplum yararına çalışan ve kâr amacı gütmeyen, yaşlı insanlara bilgi ve hizmet sunan vakıf.

UR - Uri kantonu

- 132 Amt für Soziales [Sosyal Hizmetler kurumu], [ur.ch/dienstleistungen/3726](https://www.ur.ch/dienstleistungen/3726): yaşlılık konularında yetkili kurum.
- 133 Amt für Soziales [Sosyal Hizmetler kurumu – Aile ve Sosyal İşler Departmanı], [ur.ch/familiesozales/2083](https://www.ur.ch/familiesozales/2083): entegrasyon konularında yetkili kurum.
- 134 Pro Senectute Uri, [ur.prosenectute.ch](https://www.ur.prosenectute.ch): toplum yararına çalışan ve kâr amacı gütmeyen, yaşlı insanlara bilgi ve hizmet sunan vakıf.

VD - Waadt kantonu

- 135 Commune d’Yverdon-les-Bains [Yverdon-les-Bains Şehir Yönetimi / Belediye- si]: Intégration, [yverdon-les-bains.ch/vie-quotidienne/cohesion-sociale/integration](https://www.yverdon-les-bains.ch/vie-quotidienne/cohesion-sociale/integration): şehirde entegrasyon konusunda yetkili kurum (Fransızca dilinde).
- 136 Intégration, étrangers [Lozan Şehri Yabancılar Entegrasyon Ofisi], [lausanne.ch/vie-pratique/integration](https://www.lausanne.ch/vie-pratique/integration): Lozan şehirde entegrasyon konusunda yetkili kurum.
- 137 Centre social d’intégration des réfugiés (CSIR) [Mülteci Entegrasyon Sosyal Ofisi], [vd.ch/dsas/dgcs/csir](https://www.vd.ch/dsas/dgcs/csir): Waadt kantonu: entegrasyon konusunda yetkili kurum (Fransızca dilinde).
- 138 Pro Senectute Vaud: Prestations et activités pour les seniors vaudois, [vd.prosenectute.ch](https://www.vd.prosenectute.ch): toplum yararına çalışan ve kâr amacı gütmeyen, yaşlı insanlara bilgi ve hizmet sunan vakıf.
- 139 Seniorenbeirat Kanton Waadt [Waadt Kantonu İhtiyar kurulu], [vasos.ch/publikationen](https://www.vasos.ch/publikationen) [vasos/seniorenbeirat-kanton-waadt](https://www.vasos.ch/seniorenbeirat-kanton-waadt): Yaşlılık politikaları çerçevesinde kantonun aldığı tedbirlere uygulanan rehberlik ve danışmanlık hizmeti verir.

VS - Wallis kantonu

- 140 Pro Senectute Wallis-Valais, [vs.prosenectute.ch](https://www.prosenectute.ch): toplum yararına çalışan ve kâr amacı gütmeyen, yaşlı insanlara bilgi ve hizmet sunan vakıf.
- 141 Dienststelle für Bevölkerung und Migration [Nüfus ve Göç Ofisi], [vs.ch/de/web/spm/](https://www.vs.ch/de/web/spm/): entegrasyon ve göç konularında yetkili kurum.

ZG - Zug kantonu

- 142 Amt für Gesundheit [Sağlık Kurumu], [zg.ch/de/gesundheitsdirektion/amt-fuer-gesundheit](https://www.zg.ch/de/gesundheitsdirektion/amt-fuer-gesundheit): sağlık ve yaşlılık konularında yetkili kurum.
- 143 Amt für Migration, Bereich Integration [Göçmenlik Ofisi, Entegrasyon Departmanı], [zg.ch/de/migration-integration/integration](https://www.zg.ch/de/migration-integration/integration): göç ve entegrasyon konularında yetkili kurum.
- 144 Pro Senectute Zug, [zg.prosenectute.ch](https://www.prosenectute.ch): toplum yararına çalışan, yaşlı insanlara bilgi ve hizmet sunan vakıf.

ZH - Zürih kantonu

- 145 Fachstelle Integration [Entegrasyon Uzman Ofisi], [zh.ch/de/direktion-der-justiz-und-des-innern/fachstelle-integration.html](https://www.zh.ch/de/direktion-der-justiz-und-des-innern/fachstelle-integration.html): entegrasyon konusunda yetkili.
- 146 Pro Senectute Kanton Zürich, [pszh.ch](https://www.pszh.ch): toplum yararına çalışan, yaşlı insanlara bilgi ve hizmet sunan vakıf.
- 147 Stadtentwicklung der Stadt Winterthur [Winterthur Şehri Kentsel gelişim], <https://stadt.winterthur.ch/gemeinde/verwaltung/kulturelles-und-diens-te/stadtentwicklung/angebote>: sosyal konularda yetkili kurum.
- 148 Stadtentwicklung Stadt Zürich [Zürih Şehri kentsel gelişim], [stadt-zuerich.ch](https://www.stadt-zuerich.ch), sosyal konularda yetkili kurum. Arama yapmak için «Stadtentwicklung» sözcüğünü girin.
- 149 Vereinigung der Islamischen Organisationen in Zürich (VIOZ) [Zürih İslami Organizasyonlar Birliği Zürih], [vioz.ch/rassismus](https://www.vioz.ch/rassismus): İsviçre’de dinler arası diyalog kurma, entegrasyon ve ırkçılıkla mücadele konularında yetkili birlik.
- 150 Zürcher Seniorinnen und Senioren [Zürih Yaşlılar derneği], [zss-zh.ch](https://www.zss-zh.ch): Yaşlı jenerasyonun menfaati için faaliyette bulunur.
- 151 Fachstelle Zürich im Alter [Zürih’teki yaşlı bireyler için Uzman Ofisi], [stadt-zuerich.ch](https://www.stadt-zuerich.ch), arama yapmak için «Fachstelle Alter»: Zürih şehrinde yaşlılık konularında yetkili kurum.
- 152 Fachbereich Religion [Din İşleri Uzman Ofisi], [zh.ch/de/politik-staat/religion](https://www.zh.ch/de/politik-staat/religion): din konularında yetkili kurum.